

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΚΑ΄

Μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν

ΙΛΑΡΙΩΝΟΣ

τοῦ Μεγάλου

ΕΝ ΤΩ ΜΙΚΡΩ ΕΣΠΕΡΙΩ

Εἰς τό, Κύριε ἐκέκραξα, ἰστώμεν Στίχους δ΄, καὶ ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια

Ἦχος α΄ Πανεύφημοι Μάρτυρες ὑμᾶς.

Σεμνότης ὁσίων ἀσκητῶν, Ἰλαρίων πάνσεπτε, ὁ τῆς θεώσεως κλίμακα, ἐκ τῆς νεότητος, χρόνων ἀναβαίνων, εἰς Ἐδέμ κατήνησας, σκηνώσεις ἔνθα χαίρη ἀείποτε, σὺν τῷ Παντάνακτι, τῷ λαμπρῶς σε χαριτώσαντι, καὶ φωστῆρα, θαυμάτων σε δείξαντι.

Σπηλαίου σμικροῦ Ἐπισκοπῆς, Πάφου ἐνθεώτατε, Σοικῆτορ Κύπρον ἡγίασας, ῥοαῖς ἰδρώτων σου, Ἰλαρίων σῶφρον, ἀσκητῶν ἀρχέτυπον, καὶ ἤρδυσας ῥανίσι δακρῶν σου, νῆσον ἐνάλιον, τὴν τιμῶσάν σε μελίσμασι, μελιρῦτοις, καὶ ὕμνοις ἐμπρέπουσι.

Μεγάλου ἐρήμου ἀσκητοῦ, Ἀντωνίου ὄσιε, τῶν τρώπων ὄφθης ὁμόζηλος, καὶ ἰσοστάσις, Ἰλαρίων πάνυ· ὄθεν διαβήματα, βαδίσας τὰ αὐτοῦ

εἰς οὐράνιον, εὐκλειαν ἔφθασας, καὶ πυξίς ἀζύγων πέφηνας, τῶν ποθούντων, ἐκθύμως τὴν θέωσιν.

Δομήτορ Μονῆς Μαΐουμᾶ, Ἰλαρίων πάνσεπτε, σοῖς νυχθημέροις παλαίσμασι, νηστεία, δάκρυσι, κλίσει γονάτων, νήψει καὶ σαρκίου σου, στερρᾷ σκληραγωγία ἀνέτεινας, σὸν νοῦν πρὸς Κύριον, τὸν λαμπρῶς σε θαυμαστώσαντα, καὶ ἀζύγων, σὲ δείξαντα πρότυπον.

Δόξα... Ἦχος πλ. δ΄

Τὸν θεοεἰκελον ἀσκητὴν καὶ στῦλον τῆς εὐσεβείας, τὸν μαθητὴν, κοινωνὸν καὶ ὁμότροπον Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Ἰλαρίωνα, τὸν τῆς Παλαιστίνης γόνον, ἐγκωμιάσωμεν λέγοντες· ὁ μόνος μόνῳ τῷ Θεῷ συνδιαλεγόμενος ἐκ νεότητος, καὶ μονοτρόπων ἀρετῆς ὄφθεις γνώμων ἀκριβέστατος, ἰλέωσαι ἡμῖν τὸν εὐίλατον Κύριον, τοῖς ἑορτάζουσι πόθῳ τὴν πανεύφημον μνήμην σου.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Δέποινα πρόσδεξαι, τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως.

Εἰς τὸν Στίχον

Στιχηρὰ Προσόμοια

ᾠχος β' Οἶκος τοῦ Ἐφραθά.

Χαῖρε ὁ ἀσκητής, ὁ θεαυγής καὶ μέγας, εἰς πράξιν Ἰλαρίων, σοφὴ μεταποιήσας, τὴν θεωρίαν ἄριστα.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ.

Χαῖρε τὸ ἱερόν, ἐκβλάστημα τῆς Γάζης, Μαίουμᾶ δομητορ, σεμνείου καὶ τῆς Πάφου, ὁ ἀσκητὴς ὁ ἔνθεος.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον.

Μνήμην σου τὴν σεπτὴν, τελοῦντες Ἰλαρίων, λαμπρῶς δοξολογοῦμεν, τὸν κατισχύσαντά σε, τροπῶσαι τὸν ἀλάστορα.

Δόξα... Τριαδικόν

Πάντων τῶν ἀγαθῶν, αἰτία τρισαγία, Θεότης πέμψον πᾶσι, τοῖς σὲ δοξολογοῦσι, τὸ ἄμετρόν σου ἔλεος.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Αᾠχραντε Μαριάμ, ἀγγέλων ὑπερέτερα, κυρία Θεοτόκε, ἀγγέλοις συγχορεύειν, τοὺς δούλους σου ἀξίωσον.

Ἀπολυτίκιον

ᾠχος πλ. δ'

Ταῖς τῶν δακρῶν σου ῥοαῖς, τῆς ἐρήμου τὸ ἄγονον ἐγεώργησας· καὶ τοῖς ἐκ βάθους στεναγμοῖς, εἰς ἑκατὸν τοὺς πόνους ἐκαρποφόρησας· καὶ γέγονας φωστήρ, τῇ οἰκουμένη λάμπων τοῖς θαύμασι, Ἰλαρίων πατὴρ ἡμῶν ὅσιε· πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ Ἀπόλυσις

ΕΝ ΤΩΙ ΜΕΓΑΛΩΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΙ

Εἰς τό, Κύριε ἐκέκραξα, ἰσθῶμεν Στίχους ς', καὶ ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια

ᾠχος α' Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Τῆς προσευχῆς τῆς ἀόκνου, τὸ ἐργαστήριον, σοφίας τὸ ταμεῖον, ἀρετῆς τὸ πυξίον, νηστείας τὴν κρηπίδα καὶ ἀκραιφνοῦς, ἀγωγῆς ἐνδιαίτημα, ἐγκωμιάσωμεν πάντες χρεωστικῶς, Ἰλαρίωνα τὸν μέγιστον.

Θαυματουργὲ Ἰλαρίων, πατέρων κλείσμα, ὁ ἀρχιθύτης Πάφου, σὲ ἰκέτευσε μείναι, εἰς Κύπρον καὶ ἐλκῦσαι εἰς τοῦ Χριστοῦ, πίστιν τοὺς εἰδωλόφρονας, καὶ ἐμφωλεύοντα πνεύματα εἰς ψυχάς, ἀπελάσαι τὰ ἀκάθαρτα.

Θεοειδὲς Ἰλαρίων, ὄκησας σπήλαιον, ἐν τῇ περιοικίδι, Πάφου ἔνθα ἀόκνως, προσηύχου ἔτη δύο ἡσυχαστά, καὶ δυνάμει δεήσεων, τὴν θυγατέρα ἰάτρευσας καὶ γαμβρόν, Κωνσταντίας τῆς θεόφρονος.

Ε'γκρατευτὰ Ἰλαρίων, σὲ ἐνασκούμενον, ἐν τῷ σπηλαίῳ Πάφου, ἐπεσκέψατο πόθῳ, ὁ θεῖος τῆς ἀσκήσεως ἐραστής, ὁ σεπτὸς Ἐπιφάνιος, ὃς πρὸς ὠφέλειαν ἔμεινε ψυχικὴν, μῆνας δύο σὺν σοὶ ὅσιε.

Νυχθημερόν ὑπὸ πλήθους, πιστῶν ὀχλούμενος, ἐν τῇ περιοικίδι, Ἰλαρίων τῆς Πάφου, εἰς Χάρβυριν ἀνήλθες ἔνθα σμικρόν, ἄντρον πέντε κατόκησας, ἔτη βροτεῖαν σου σάρκα δουλαγωγῶν, ἀσιτῶν καὶ προσευχόμενος.

Περιοικίδος τῆς Πάφου, ἄντρον ἡγίασας, τὸ πρῶτον ἐν τῇ Κύπρῳ, καὶ τὸ σπήλαιον εἶτα, θεόφρον Ἰλαρίων, Ἐπισκοπῆς, τῶν δακρῶν σου ῥεύμασι, καὶ τῶν ἰδρώτων σου ῥεῖθροις σὺν τοῖς δυσί, μαθηταῖς σου χαριτόβρυτε.

Δόξα... ᾠχος πλ. β'

Δεῦτε Κυπρίων φιλεόρτων οἱ δήμοι, καταστέψωμεν ἄσμασιν, Ἰλαρίωνα, τὸν μέγιστον τῶν ἀσκητῶν, καὶ θαυματουργὸν ὄσιον, τὸν ἀγίασαντα ἡμῶν τὴν χθόνα, ἀσκητικοῖς αὐτοῦ ἰδρῶσι καὶ δάκρυσιν, ἐν κατανύξει κραυγάζοντες· ὁ ἐνασκήσας ἐπὶ ἔτη δύο ἐν σμικρῷ σπηλαίῳ, τῆς περιοικίδος τῆς Πάφου, καὶ ἕτερα πέντε ἔτη εἰς σπήλαιον παρὰ τὴν Χάρβυριν, καὶ διδάξας καὶ ποιήσας, τῇ τοῦ Παρακλήτου χάριτι, ὄντως Μέγας ἀπεκλήθης καὶ ἀξίως δεδόξασαι· τυχῶν οὖν εὐκλείας τῆς ἄνω Πόλεως, καὶ

σὺν ἁγίοις ἀγγέλοις ἀγαλλιώμενος, Χριστὸν ἰκέτευε παρασχεῖν τοῖς σέ τιμῶσι, τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος.

Καὶ νῦν... **Θεοτοκίον**

Τίς μὴ μακαρίσει σε, Παναγία Παρθένε; τίς μὴ ἀνυμνήσει σου τὸν ἀλόχευτον τόκον; Ὁ γὰρ ἀχρόνως ἐκ Πατρὸς ἐκλάμπας Υἱὸς μονογενής, ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ τῆς ἀγνῆς προήλθεν, ἀφράστως σαρκωθείς, φύσει Θεὸς ὑπάρχων, καὶ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς· οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ' ἐν δυάδι φύσεων, ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἰκέτευε, σεμνή Παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἵσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Τὸ Προκειμένον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ Ἀναγνώσματα

Σοφίας Σειράχ τὸ Ἀνάγνωσμα

(Κεφ. β' 1-11)

Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ Θεῷ, ἐτόίμασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν· εὐθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον καὶ μὴ σπεύσης ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποστῆς, ἵνα αὐξηθῆς ἐπ' ἐσχάτων σου. Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι καὶ ἐν ἀλλάγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον· ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως. Πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταιί σου· εὐθυνον τὰς ὁδοὺς σου καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν. Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ μὴ ἐκκλίνητε, ἵνα μὴ πέσητε. Οἱ φοβούμενοι Κύριον πιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταισῆ ὁ μισθὸς ὑμῶν. Οἱ φοβούμενοι Κύριον ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους. Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε· τίς ἐνεπίστευσε Κυρίῳ καὶ κατησχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτόν, καὶ ὑπερεΐδεν αὐτόν; Διότι οἰκτιρῶν καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ ἀφήσιν ἁμαρτίας καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα

(Κεφ. α' 1-10)

Αγαπήσατε δικαιοσύνην, οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, ἀφρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ ζητήσατε αὐτόν· ὅτι εὗρισκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. Σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ, δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχου τοὺς ἄφρονες. Ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ

εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατὰ χρεῶ ἁμαρτίας· ἅγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φέυξεται δόλον καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων καὶ ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας. Φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σοφία καὶ οὐκ ἀθώσκει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ· ὅτι τῶν νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ Θεὸς καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθῆς καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής· ὅτι πνεῦμα Κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γινώσιν ἔχει φωνῆς. Διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παροδεύσῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη. Ἐν γὰρ διαβουλίῳ ἀσεβοῦς ἐξέτασις ἔσται, λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς Κύριον ἤξει εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ· ὅτι οὗς ζηλώσεως ἀκροῶται τὰ πάντα, καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα

(Κεφ. γ' 1-9)

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν βάσανος. Ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία, σύντριμμα, οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἢ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθήρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται· κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιοῦτες ἐπ' αὐτῷ, συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὀσίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτὴν

Στιχηρὰ Ἰδιόμελα

Ἦχος α'

Τῆς Παλαιστίνης τὸ φιλέρημον στρουθίον, καλιὰς πῆξαν ἐν Μαΐουμᾶ, Ἐσπερία καὶ Πάφω, Ἰλαρίωνα, τὸν μέγαν ἐν ἀσκηταῖς θεοσόφοις, τιμήσωμεν, ἐν κατανύξει βοῶντες· ὁ κελαδήσας Χριστοῦ τὴν δόξαν, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν περυγῶν σου, μέγα πλῆθος μοναστῶν καὶ λαοῦ σκεπάσας, ῥῦσαι ἡμᾶς ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου, καὶ σῶσον ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος β'

Καταλιπὼν τῶν γονέων σου σεβασμὸν πρὸς τὰ ἄψυχα εἶδωλα, πρὸς θεϊκῆς υἰοθεσίας τὴν ἀγλαΐαν ἔδραμες, Ἰλαρίων· πάντα γὰρ ὑφ' ἐν παρῳσάμενος, προσκαίρους ἀνέσεις, ἰσχὺν νεότητος καὶ μορφῆς κάλλος, τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἀντ' αὐτῶν ἐξελέξω· ἐνθεν τῇ ἀσκήσει καὶ σκληραγωγίᾳ τὸν βίον φαιδρύνεις, καὶ τῇ ἀπαθείᾳ τὴν χάριν τοῦ Παμβασιλέως Χριστοῦ ζηλώσας, οὐρανοπολίτης γέγονας, καὶ πρεσβευτῆς ἡμῶν πρὸς Κύριον θεομότατος.

Ἦχος γ'

Τὶς ἐπαξίως ὑμνήσει σκληραγωγίας σου τὸ ἀκρότατον, καὶ ἀρετῶν σου τὰ τρόπαια, Ἰλαρίων μακάριε; σὺ γὰρ ἐκ νεότητος τὸν ἀρχαῖον περνιστὴν ἐθριάμβευσας, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ζηλωτῆς καὶ ὁμότροπος γέγονας· ἐπιτηδείως οὖν τρυγήσας τὸν καρπὸν τῆς θεώσεως, δαψιλῶς παρέχεις εὐχαῖς σου ἐνὶ ἐκάστῳ, τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα.

Ἦχος δ'

Εν Ἐπισκοπῇ τῆς Πάφου εὐρῶν τόπον κατάλληλον, ἀσκητικὴν παλαιστραν ἔπηξας, Ἰλαρίων, ἦν ἐλάμπρυνας θαυμάτων σου ταῖς ἀγλαΐαις· ἐν αὐτῇ καλῶς καὶ ἡσύχως τὸ ζῆν ἐκμετρήσας, ἀπῆλθες πρὸς οὐρανόθεν σκηνώσεις, Χριστῷ πρεσβεύειν ὑπὲρ τῶν τιμώντων, τὴν ἀεισέβαστον μνήμην σου.

Δόξα... Ἦχος ὁ αὐτός

Ισαγγέλωσ πολιτευσάμενος ὑπερφυῶς ἐμεγαλύνθησ, λαβὼν τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, Ἰλαρίων, πάτερ ἡμῶν ὀσιώτατε· σὺ γὰρ ἑαυτὸν ποιήσας οἰκητήριον τοῦ Παναγίου Πνεύματος, συντόνω ἀσκήσει, χαμαικοιτία καὶ ἀσιτία, τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐτελεσιούργησας, δαιμόνων τὴν ἰσχὺν ἐξενεύρισας, καὶ ἀσθενοῦντας σῶ λόγῳ ἐθεράπευσας· δοξασθεὶς οὖν ἀξίως παρὰ Κυρίου, μὴ παύση αὐτὸν δυσωπῶν δωρηθῆναι ἡμῖν εἰρήνην, καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Εκ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου φύλαττε, εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σε δοξάζωμεν, τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Εἰς τὸν Στίχον

Στιχηρὰ Προσόμοια

Ἦχος πλ. α' Χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς.

Χαίροις ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς, ὁ ἀγιάσας τῶν δακρύων σου χεύμασι, τῆς Πάφου περιοικίδα, ἐν ἧ ὡς ἄγριος θῆρ, ἐν μικρῷ σπηλαίῳ, πάτερ ὅσιε, ὡς ἄσαρκος ἦσκησας, Ἰλαρίων ἀοίδιμε, σὺν ξυνωρίδι, μαθητῶν θεοσδότην σοι, Ἡσυχίου τε, καὶ Ζανάνου πανάρετε· σκεῦος τῆς θείας χάριτος, σεπτὸν καὶ ἀκένωτε, τῶν ἰαμάτων χειμάρρους, γαμβρὸν ταχὺ ἐθεράπευσας, σεμνῆς Κωνσταντίας, καὶ αὐτῆς τὴν θυγατέρα, ἐλαίου χρίσεως.

Στίχ. Τίμος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ.

Χαίροις ὁ ἡσυχίαν φιλῶν, καὶ κατοικήσας Ἰλαρίων τὴν Χάρβυριν, θαυμάτων παντοίων κρηνη, ἐν ἧ κρημνῶδες εὐρῶν, σπήλαιον ἐβίου, ὥσπερ ἄσαρκος, καὶ ἔτη διήνυσας, ἐν αὐτῷ πέντε ὅσιε, θερμῶς σχολάζων, ταῖς πρὸς Κτίστην δεήσεις, καὶ σαρκίον σου, κατατήκων παλαισμασιν, ἀσκητικοῖς μακάριε, ἐν ᾧ καὶ παρέδωκας, πνεῦμα τὸ σὸν τῷ Κυρίῳ, Ὅν ἐκ μυχιῶν ἠγάπησας, καὶ Ὅν ἐνασκήσει, ἀκλινεῖ καὶ διδαχαῖς σου, σοφαῖς ἐδόξασας.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον.

Πάτερ ἡσυχαστῶν κορυφή, Ἐπισκοπῆς ὁ ἀγιάσας τὸ σπήλαιον, δακρύων σου Ἰλαρίων, ταῖς ἀειρῦτοις ῥοαῖς, ὄφθης τῶν ἀγγέλων, ἰσοστάσιος· σὴν γὰρ ὀσιότητα, ὁ θεόφρων Γεννάδιος, ὁ ἱεράρχης, Βασιλίδος τῶν πόλεων, ἐπισκέψασθαι, θέλων πόθῳ ἀφίκετο, εἰς Πάφον καὶ τὰ βήματα, ἰθύνων πρὸς χάριν σου, ψῦχει τὸν πρόσκαιρον βίον, ἐν Κισσοπτέροις ἐτέλεσε, θαυμάτων πυξίον, διαυγέστατον καὶ φύλαξ, Κυπρίων ἄγρουπε.

Δόξα... Ἦχος πλ. δ'

Ως ζῶσαν στηλογραφίαν τιμώντές σε Ἰλαρίων, ἀγωγῆς μοναδικῆς καὶ θεαρέστου, καὶ ὡς κρουνὸν θαυμάτων θεόβρυτον μεγαλύνοντές σε, εὐτάκτοις μελωδίαις καταστέφομεν τὴν ἐτήσιον μνήμην σου, καὶ ταπεινῶς βοῶμέν σοι· φιάλη σεπτῶν ἀρωμάτων ἠδύπνευστε, καὶ μυράλειπτρον μοναδικῆς πολιτείας πολῦτιμον, τὴν δυσωδίαν εὐχαῖς σου δίωξον τῆς ἡμῶν χαμαιζηλίας, καὶ Χριστοῦ εὐωδίας πλησον τὰς καρδίας, τῶν ὕμνοις γεραϊρόντων σε.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Δέσποινα πρόσδεξαι, τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως.

Ἀπολυτίκιον

ᾠχος πλ. δ'

Ταῖς τῶν δακρῦων σου ῥοαῖς, τῆς ἐρήμου τὸ ἄγονον ἐγεώργησας· καὶ τοῖς ἐκ βάθους στεναγμοῖς, εἰς ἑκατὸν τοὺς πόνους ἐκαρποφόρησας· καὶ γέγονας φωστήρ, τῇ οἰκουμένη λάμπων τοῖς θαύμασι, Ἰλαρίων πατὴρ ἡμῶν ὅσιε· πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἔτερον

Δόξα... ᾠχος πλ. α' Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Ιλαρότητι βίου ἐμφαιδρυνάμενος, καὶ ὀπλισάμενος σθένει, τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Θεοῦ, καθυπέταξας νοῖ σαρκὸς ὀρμήματα· ὅθεν ὡς ἄδυτος ἀστήρ, Ἰλαρίων θαυμαστέ, ἀυγάξεις πιστῶν τοὺς δῆμους, τοὺς ἰλαρῶς δεχομένους, τὰς ἰκεσίας σου πρὸς Κύριον.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Χαῖρε πύλη Κυρίου ἡ ἀδιόδευτος· χαῖρε τεῖχος καὶ σκέπη τῶν προστρεχόντων εἰς σέ· χαῖρε ἀχειμάστε λιμὴν καὶ ἀπειρόγαμε· ἡ τεκοῦσα ἐν σαρκί, τὸν Ποιητὴν σου καὶ Θεόν, πρεσβεύουσα μὴ ἐλλείψης, ὑπὲρ τῶν ἀνυμνούντων, καὶ προσκυνοῦντων τὸν Τόκον σου.

Καὶ Ἀπόλυσις

ΕΝ Τῷ ΟΡΘΡῳ

Μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, Κάθισμα

ᾠχος α' Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Τῶν πόνων ζηλωτά, Ἀντωνίου Μεγάλου, καὶ τρόπων μιμητά, τῶν ἁγίων ἀγγέλων, τὴν Πάφον ἡγίασας, τῶν ἰδρώτων σου χεύμασι, καὶ τοῦ σκήνους σου, ἐναποθέσει τοῦ Θεοῦ, ὀσιώτατε, πανευκλεές Ἰλαρίων, ἀσκήσεως μάργαρον.

Δόξα... Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Τοῦ Κτίσαντος ναός, ἀχειρότευκτος ὠφθης, Παρθένε καὶ Αὐτοῦ, χρυσοστόλιστος θρόνος, ἐν μήτρᾳ βασιτάζουσα, τῇ σεπτῇ καὶ ἁγίᾳ σου, τὸν παντάνακτα, Χριστὸν ἀμόλυντε Μῆτερ, Ὅν ἰκέτευε, ἡμᾶς ἐχθροῦ δεσποτείας, λυτροῦσθαι πανύμνητε.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα

ᾠχος δ' Ταχὺ προκατάλαβε.

Αῦλου λαμπρότητος, θεοειδὲς κοινωνέ, ἠθῶν τῆς ἀχρηστότητος, φωτολαμπρὸς φρυκτωρέ, καὶ ὄλβε πολύτιμε, τῆς θεϊκῆς ἀγάπης, εὐκλεές Ἰλαρίων, ὁ ὑπερόπτης πάντων, τῶν φθαρτῶν καὶ προσύλων, ἀφθάρτων καὶ ἡμᾶς ἀγαθῶν, πόλου ἀξίωσον.

Δόξα... Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Δρακὶ τὸν συνέχοντα, πᾶσαν τὴν κτίσιν Χριστόν, ἀφράστως ἐβάστασας, ἐν σῆ γαστρὶ Μαριάμ, πανύμνητε Δέσποινα· ὅθεν ἀξιοχρέως, χοϊκῶν αἰ χορεῖαι, σὲ ἀνυμνολογοῦμεν, καὶ πιστῶς σοι βοῶμεν· ἰλέωσαι ἡμῖν σὸν Υἱόν, τὸν ὑπεράγαθον.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα

ᾠχος γ' Τὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου.

Σεμνὸν οἰκίτορα ἐρήμου μέλψωμεν, τὸν ἐκ νεότητος κονίστραν πῆξαντα, ἀσκητικὴν καὶ τὸν ἐχθρὸν αἰσχύναντα τὸν βελίαιρ, τῶν γονάτων κλίσει, νυχθημέροις ἐντεύξεσι, κατατήξει σώματος, ἀγρυπνία καὶ δάκρυσιν, ὀσιῶν ὡς φωστῆρα βοῶντες· Χαῖρε, τρισμάκαρ Ἰλαρίων.

Δόξα... Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Τὴν σκοτισθεῖσάν μου ψυχὴν καταύγασον, φωτὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ Τόκου σου, ἀγνή Παρθένε Μαριάμ, ἐλπίς τῶν ἀπηλπισμένων, καὶ ἀχλὺν ἀπέλασον τῶν ἀπείρων πταισμάτων μου, ὅπως εὕρω ἔλεος ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς Κρίσεως, καὶ πόθῳ ἀσιγήτως βοῶ σοι· Χαῖρε, ἡ Κεχαριτωμένη.

Τὸ Α' Ἀντίφωνον τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ δ' ᾠχου

Προκείμενον, ᾠχος δ'

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον.

Πᾶσα πνοή

Τὸ Εὐαγγέλιον

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν

(Κεφ. ζ' 17 - 23)

(Ζήτει τῇ Παρασκευῇ τῆς Β' ἐβδομάδος Λουκᾶ)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινού, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ...

ᾠδὴ Ψαλμὸς

Δόξα... Ταῖς τοῦ σοῦ Ὁσίου...

Καὶ νῦν... Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Στίχ. Ἐλέησόν με, ὁ Θεός...

Τὸ Ἰδιόμελον

Ἦχος πλ. β'

Επισκοπῆς τῆς ἐν Πάφῳ τὸν ἀσκητὴν καὶ σεμνὸν οἰκῆτορα, Ἰλαρίωνα τὸν θεοεἰκελον καὶ θαυματόβρυτον, οἱ πιστοὶ ἐγκωμιάσωμεν λέγοντες· ὁ τῆς Κωνσταντίας τῆς διακονησάσης σοι, ἰασάμενος τὸν γαμβρὸν καὶ τὴν θυγατέρα, καὶ παράλυτον ἐκ τῆς κλίνης ἐγείρας, ἐγειρόν με ἐκ πτώσεων θανατηφόρων, ἵνα εἰς αἰῶνας μεγαλύνω σε.

ᾠδὴ Κανὼν τοῦ Ὁσίου, οὗ ἢ Ἀκροστιχίς·

Ἰλαρίωνος Μεγάλου, ἐγκώμιον πόνων. Χ. Μ. Μ.

ᾠδὴ α'

Ἦχος πλ. δ' Ἀρματηλάτην Φαραῶ.

Ιθύντορ πάντων πρὸς Θεοῦ σκηνώματα, τῶν σὲ ὑμνούντων φαιδρῶς, Ἰλαρίων μάκαρ, ἀσκητῶν ὠράϊσμα, ἐπάκουσον δεήσεων, τῶν θερμῶν ἱκετῶν σου, καὶ δαψιλῶς δὸς τὴν χάριν σου, τοῖς ποθοῦσι φθάσαι εἰς θέωσιν.

Λαμπὰς σαρκὸς σκληραγωγίας πάμφωτε, ὁ πρακτικῆς ἀληθῶς, θεωρίας φαίνων, κτίσεως τοῖς πέρασι, τῇ φωταυγείᾳ σκέδασον, τὴν ἡμῶν σκοτομήνην, ζωῆς τῆς φιλαμαρτήμονος, Ἰλαρίων καὶ τῆς κακότητος.

Αγγέλων πόλου θείων ἰσοστάσιε, αὐτῶν θερμὸς Ἀζηλωτής, τρόπων Ἰλαρίων, πέφηνας καὶ ἠύφρανας, τῇ εὐωδίᾳ πόνων σου, νυχθημέρων θεόφρον, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κτίσαντος, μέγαν σε ὀρθῶς ὀνομάσασαν.

Θεοτοκίον

Ροδῶνος οὐρανίου ῥόδον ἄφθαρτον, Θεογεννήτορ σεμνή, ῥόδον σωτηρίας, τῆς ἡμῶν ἐβλάστησας, Χριστὸν τὸν εὐσυμπάθητον, τοῦ Θεοῦ Θεὸν Λόγον, Ὅνπερ αἰνοῦντες ἀείποτε, ὕμνοις σε φαιδροῖς μεγαλύνομεν.

ᾠδὴ γ'

Οὐρανίας ἀψίδος.

Ιερώτατε γόνε, καὶ θαυμαστὸν βλάστημα, Γάζης τῆς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, ἐκ σῆς νεότητος, ἠρνήσω τὴν τρυφηλήν, ζωὴν καὶ βίου ἀνέσεις, Ἰλαρίων πάνσεμνε, χάριτος σκῆνωμα.

Ως ὁσίων πατέρων, χρυσοφαῆς πύρσευμα, Ἰλαρίων πνευματοφόρε, σὲ μεγαλύνομεν, ἀστράψαν ταῖς ἀρεταῖς, χρηστοθηεῖα τε νήψει, προσευχῇ, σεμνότητι, καὶ ταπεινότητι.

Νικητῆς ἀνεδείχθης, κατὰ παθῶν ὅσιε, Ἰλαρίων ὁ θριαμβεύσας, τὸν παναλάστορα, καὶ τῷ Δεσπότη Χριστῷ, εὐαρεστήσας σοῖς τρόποις, ἀκραιφνοῦς ἀσκήσεως, πάτερ παγκόσμιε.

Θεοτοκίον

Οὐρανῶν ὑπερτέρα, Μῆτερ Θεοῦ ἄχραντε, χριστωνύμων πρέσβειρα θεία, ὦφθης καὶ ἄμεσος, ἐν τοῖς δεινοῖς ἀρωγός, ἡμῶν σε μακαριζόντων, ὡς προστάτιν ἔνθερμον, καὶ ἀντιλήπτορα.

Κάθισμα

Ἦχος γ' Θείας πίστεως.

Τὸ ἐκλόγιον Χριστοῦ τὸ θεῖον, Ἰλαρίωνα τὸν θεοφόρον, ὡς χαρίτων θεϊκῶν ἐνδιαίτημα, καὶ θαυμασίων πηγῆν ἀνεξάντλητον, ἀνευφημήσωμεν πάντες γηθόμενοι, καὶ βοήσωμεν· ὁσίων πατέρων ἔσοπτρον, Χριστὸν ἡμῖν ἰλέωσαι τὸν εὐσπλαγγνον.

Δόξα... Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Τὸν παντάνακτα Χριστὸν τεκοῦσα, τὸν ἰθύνοντα πρὸς Βασιλείαν, οὐρανῶν τῶν εὐσεβῶν τὰ συστήματα, Θεογεννήτορ Παντάνασσα Δέσποινα, τὰ διαυγῆ διανοία σε μέλλοντα, καταξίωσον τυχεῖν τῆς ἀγήρω ἄχραντε, εὐκλείας τοὺς αἰεὶ σε μεγαλύνοντας.

Ῥδὴ δ'

Σύ μου ἰσχύς.

Σκληραγωγῶν, ἀσκήσει τῇ νυχθημέρῳ σου, Ἰλαρίων, τὸ φθαρτὸν σαρκίον σου, ἐζώσας τὸ πνεῦμά σου, καὶ κατεμάρανας τοῦ ἐχθροῦ, ἐπηρείας πάσας, ἀρχέτυπον ὁσιότητος· διὸ καὶ ἠξιώθης συναυλίζεσθαι δήμοις, τῶν ἀγγέλων ἐν πόλῳ σκηνώσει.

Μαρμαρυγαῖς, κατορθωμάτων τῶν θείων σου, διαλάμπων, Ἰλαρίων πάνσοφε, εἰκῶν ἐδείχθης νήψεως, καὶ ταπεινώσεως χαρακτήρ, πάτερ θεοφόρε, καὶ ἠΰγασας τοῖς πυρσεύμασι, πολλῶν σου θαυμασιῶν, τοὺς πίστει τε καὶ πόθῳ, προσιόντας τῇ θείᾳ σου χάριτι.

Εἰς πᾶσαν γῆν, καὶ τῆς θαλάσσης τὰ πέρατα, Ἰλαρίων, ἢ σὴ φήμη ἔφθασεν, ὡσπερ ὑπέρφωτος ἀστραπή, τὰ θεοφεγγῆ σου ἀσκήσεως κατορθώματα, ἐμφαίνουσα καὶ πλήθος, θαυμάτων σου παντοίων, καὶ χαρίτων ἀπειρῶν αἰοίδιμε.

Θεοτοκίον

Γῆθεν ἡμᾶς, πρὸς οὐρανῶν δόμους ἔλκυσον, τοὺς ὑμνοῦντας, μελιρρύτοις ἄσμασι, τῶν θαυμασιῶν σου τὴν πληθύν, Κεχαριτωμένη Παρθένε, Θεογεννήτρια, καὶ μέλποντας καμάτους, ἀσκήσεως συντόνους, θεοφόρου πατρὸς Ἰλαρίωνος.

Ῥδὴ ε'

Ἰνα τί με ἀπώσω.

Α'σκητῶν κοσμιότης, δόξης σου ἐξ ὕψους ἡμῖν κατάπεμψον, χάριν σου τὴν θείαν, τοῖς τιμῶσι τὴν πάνσεπτον μνήμην σου, Ἰλαρίων μάκαρ, μοναδικῆ σου πολιτεία, ὃ δοξάσας Χριστοῦ θεῖον ὄνομα.

Λαμπηδῶν ἀπαθείας, νήψεως, νηστείας καὶ ταπεινώσεως, σῶφρον Ἰλαρίων, ὃ ἀκτίσι φαιδρύνας τὰ σύμπαντα, ἠΰγασας ἀζύγων, ἐνασκουμένων τὰς χορείας, καὶ λαὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόχριστον.

Ο'σιότητος κέρας, πάτερ Ἰλαρίων σοῖς ἀγωνίσμασι, Πάφου τῆς ἐν Κύπρῳ, καθηγίασας χθόνα καὶ ἡγείρας, παρεμμένον τάχος, ἐκ τῆς αὐτοῦ τοῦ πόνου κλίνης, τῇ δυνάμει εὐχῆς διαθέρου σου.

Θεοτοκίον

Υπερύμνητε Μῆτερ, Κεχαριτωμένη Θεογεννήτρια, ἢ περιφρουροῦσα, ἐν κινδύνοις τοῦ βίου οἰκέτας σου, καὶ ἐν περιστάσει, τείνουσα χεῖρα βοηθείας, εὐσεβέσιν, εὐλόγει με πάντοτε.

Ῥδὴ ζ'

Τὴν δέησιν.

Εὐχόμενος, αἰσιτῶν καὶ σάρκα σου, ἀκλινῶς δουλαγωγῶν Ἰλαρίων, τῶν ἀσωμάτων ἀγγέλων ἐδείχθης, θαυματουργῆ ἀσκητᾶ ἰσοστάσιος· διὸ καὶ χαίρη σὺν αὐτοῖς, ἐν τοῖς δόμοις τῆς ἄνω λαμπρότητος.

Γινώσκοντες τὴν πολλὴν σου πρόνοιαν, ἦν δεικνύεις τοῖς σεμνοῖς ὑμνηταῖς σου, τῇ χάριτί σου προσφεύγομεν πίστει, θεοειδὲς Ἰλαρίων ἐκάστοτε, καὶ σὲ ὡς κλέος ἀσκητῶν, θεομόρφων τιμῶμεν γηθόμενοι.

Κοσμήτορα μοναστῶν τοῦ τάγματος, καὶ διάκοσμον Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἔγνωμεν πάντες σε βλάστημα Γάζης, καὶ Ἀντωνίου Μεγάλου ὁμότροπε· διόπερ ὕμνοις μελιχροῖς, Ἰλαρίων τὴν μνήμην σου στέφομεν.

Θεοτοκίον

Ως τέξασα ὑπὲρ λόγον Κύριον, τοῦ Ὑψίστου τὸν πανίερον Τόκον, ὕψωσον νοῦν πρὸς Θεοῦ ἀνυψώσεις, ἡμῶν τιμώντων σε Θεογεννήτρια, ὡς ἀπωλείας ἐκ βυθοῦ, ἀνυψώσασαν γένος τὸ βρότειον.

Κοντάκιον

Ἦχος πλ. δ' Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ.

Τὸν ἱλαρὰν λαμπάδα φέροντα συνέσεως, χερσὶ καὶ δρόμον διανύσαντα ἀσκήσεως, θεαρέστου Ἰλαρίωνα, πρὸς ἐπαύλεις, νοητὰς ἐν οὐρανοῦ σκηναῖς χωρήσαντα, κατὰ μέθεξιν θεοῦμενον τιμήσωμεν, πόθῳ κρᾶζοντες· Χαίροις πάτερ πανόσιε.

Ὁ Οἶκος

Αγγελος Ἰλαρίων, ἄλλος πάμφωτος ὄφθης, ἀσκήσεως καμάτων συντόνων· τῆς σαρκὸς γὰρ νεκρώσας ὀρμάς, ζηλωτῆς ἀγγέλων παμφαῶν πέφηνας, τῶν τρόπων καὶ ἰσάγγελος, ἐδείχθης· ὅθεν σοι βοῶμεν·

Χαῖρε τῆς Γάζης ὁ θεῖος γόνος·
χαῖρε ἀγάπης Χριστοῦ ὁ φάρος.

Χαῖρε Ἀντωνίου Μεγάλου ὁμότροπος·
χαῖρε οὐρανίου σκηνῆς θεῖος ἔνοικος.

Χαῖρε ὅτι εὐηρέστησας σῆ ἀσκήσει τῷ Θεῷ·
χαῖρε ὅτι δυσηρέστησας μισοκάλῳ τῷ ἐχθρῷ.

Χαῖρε ὁ ἐν τῇ Πάφῳ ἰσαγγέλως βιώσας·
χαῖρε ὁ ἐν τῷ πόλῳ κατ' ἀξίαν οἰκήσας.

Χαῖρε τερπνὸν ἀγγέλων ὁσφράδιον·
χαῖρε φαιδρὸν ὁσίων κιννάμωμον.

Χαῖρε ἡμῶν σε τιμώντων προστάτης·
χαῖρε πιστῶν ἀκλινῆς παραστάτης.

Χαίροις πάτερ πανόσιε.

Συναξάριον

Τῇ ΚΑ' Ὀκτωβρίου, Μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου.

Στίχοι

Ἐν δάκρυσιν πρὶν καὶ πόνοις σπείρας κάτω,
Ἰλαρίων θέριζε νῦν χαίρων ἄνω,
Ὑστατα Ἰλαρίων κοιμήσατο εἰκάδι πρώτη.

Ἔτεροι

Περιοικίδος καὶ Ἐπισκοπῆς Πάφου,
Χαῖρε, οἰκῆτορ, θαυμαστὲ Ἰλαρίων.

Ὁ ὁσίος καὶ θεοφόρος πατήρ ἡμῶν Ἰλαρίων ὁ Μέγας ἐγεννήθη ἐν τῇ κόμῃ Θαβαθὰ τῶν περιχώρων τῆς Γάζης, ἐκ γονέων εἰδωλολατρῶν, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῶν αὐτοῦ γονέων πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐπαιδεύθη τὴν κατὰ Χριστὸν πίστιν καὶ ἐβαπτίσθη. Ἀκούσας δὲ ἐκεῖ τὰ ἀσκητικὰ παλαίσματα Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, μετέβη εἰς τὴν Θηβαΐδα πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, παρ' ᾧ καὶ διέμεινε χρόνον ἰκανόν. Τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατριὸν χθόνα καὶ εὐρῶν κεκοιμημένους τοὺς αὐτοῦ γονεῖς, διμοίρασε τὴν αὐτοῦ οὐσίαν τοῖς πτωχοῖς καὶ θεοφιλῶς ἤρξατο ἀγωνίζεσθαι ἐν τῇ πλησίον ἐρήμῳ, μόνος μόνῳ Χριστῷ διαλεγόμενος. Ἡ φήμη τῆς ὁσιότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπ' αὐτὸν σκηνώσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος συνεκέντρωσε πλησίον αὐτοῦ πλῆθος μοναστῶν, καὶ ἐδημιουργήθη οὕτω ἡ Μονὴ τοῦ Μαΐουμᾶ. Φεύγων ὁμως τὴν ὄχλησιν τῶν ἀνθρώπων, διήμεψε τόπον ἐκ τόπου.

Ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἑσπερίας εἰς Πάφον τῆς Κύπρου καὶ ὑπέικων ταῖς τοῦ ὁσίου Ἱεράρχου τοῦ τόπου παρακλήσεσιν, εὗρε σπήλαιον ἡσυχαστικὸν ἐν τῇ περιοικίδι τῆς Πάφου, ἐνθα θεοφιλῶς ἤσκησεν ἐπὶ δύο συναπτά ἔτη,

μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ μαθητῶν Ζανάνου καὶ Ἡσυχίου. Κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ παραμονὴν τοῦ ὁσίου Ἰλαρίωνος, τὴν θυγατέρα καὶ τὸν γαμβρὸν τῆς εὐγενοῦς Κωνσταντίας ἐξ ἀνιάτου ἐθεράπευσε νόσου, διὰ χρίσεως ἐλαίου. Εἰδωλολάτρης ἐκ τῆς πλάνης εἰς Χριστοῦ τὴν πίστιν εἴλκυσε, πλῆθος δαμονίων ἀπεδίωξε καὶ τὸν ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν Ἐπιφάνιον μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐξένισεν ἐπὶ μῆνας δύο. Ἡ φήμη τῆς αὐτοῦ ὁσιότητος πολλὴν ὄχλησιν αὐτῷ ἐπέφερεν, ὥστε ἀπεφάσισεν ἀνελεῖν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου καὶ εὐρῶν σπήλαιον παρὰ τὴν Χάρβυριν, ἔπηξεν ἐν αὐτῷ τὴν ἀσκητικὴν αὐτοῦ παλαιστραν καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῷ ἔτη πέντε, ἄχρι τῆς ὁσιακῆς αὐτοῦ τελευτῆς. Τὸν τόπον αὐτόν, ὃν νῦν Ἐπισκοπὴν ἐπονομάζομεν, ἠθέλησεν ἐπισκέψασθαι ὁ θεῖος Γεννάδιος, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ἐκ τοῦ ψύχους ἐτελεύτησε παρὰ τὴν θέσιν Κισσόπτερα.

Τὸν τάφον τοῦ ὁσίου Ἰλαρίωνος, κρυφίως συλήσας ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἡσύχιος, μετεκόμισε τὸ αὐτοῦ σκήνος εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Μαΐουμᾶ. Διὰ τὴν ἀρίστην αὐτοῦ ὁσιακὴν πολιτείαν καὶ τὴν θαυματουργικὴν χάριν, δι' ἧς οὐρανὸθεν ἐπλήσθη, Μέγας ὠνομάσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου, Εἰς τὸν ὄσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἰλαρίωνα, Ἐγκώμιον διὰ βραχέων, καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ συνοπτικὴ καὶ μερικὴ ἐκλογή.

Εὐλόγησον πάτερ

Ἰλαρίωνα τὸν μέγα, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης, τὸ μέγιστον τοῦ Θεοῦ κειμήλιον, τὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἱερώτατον καταγώγιον, τῶν μοναχῶν τὸ ἐγκαλλώπισμα, τῶν ἀρετῶν τὸ θησαύρισμα, τῶν παθῶν τὸ ἰατρεῖον, τῶν δαμόνων τὸ φίμωτρον, τὸν νικητὴν καὶ ἐλατῆρα τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ τῶν παθῶν, τὸν ἄμισθον ἱατρὸν τοῦ κακουμένου λαοῦ, τὸν λαβόντα τὴν χάριν τῶν θαυμάτων ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, οὗ καὶ τὰ ἔργα, κατὰ τὴν θείαν φωνήν, παραπλήσια τοῦ Χριστοῦ, τίς ἰκανὸς ἐγκωμιάσαι ἀξίως καὶ τίς προσλαλήσειεν τῷ μετὰ τῶν ἀγγέλων λαλοῦντι ὄσματα θεηγόρα; ἔτι γὰρ ἐν σαρκὶ περιῶν καὶ ταῦτα ἦν ἐπιτελῶν ἀνυστάκτως, πολλῷ μᾶλλον μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τοῦ ἄχθους τῆς σαρκός. Εἰ γὰρ καὶ ἄπορος ἢ γλῶσσα τῶν γηγενῶν ἡμῶν πρὸς τὰ τῶν ἁγίων ἐγκώμια, ἀλλ' ὁμως θελγόμενοι τῷ ζήλῳ τῶν θείων ἔργων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν κατατολμῶμεν τῶν ἀνεφίκτων, ὥστε κατὰ τὸ ἐγχωροῦν ἐγκωμιάζειν τοὺς ἰσαγγέλους ἐκείνους, τοῦτο μὲν ὡς τῆς παρ' αὐτῶν εὐλογίας ἐφιέμενοι, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τινὰ ζῆλον θεοφιλῆ καὶ μίμησιν, ὡς ἐνήν, τινὰς ἐρεθίζοντες.

Ὡσπερ καὶ αὐτὸς ὁ κλεινὸς Ἰλαρίων τὴν τῶν τεκόντων ἀσέβειαν παρωσάμενος, ὥσπερ ἐξ ἀκανθῶν ῥόδον ἐκφυὲν ὑπερφυῶς, τῆς τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου πίστεώς τε καὶ πολιτείας γέγονε ζηλωτῆς. Καὶ μειράκιον πεντεκαί-

δεκα ὑπάρχων ἐτῶν τὴν ἰδίαν πόλιν καταλιπὼν, τὴν προσπελάζουσαν Γάζης, πρὸς Ἀντώνιον τὸν μέγα ἔρχεται προθυμότερα, ἔτι καὶ αὐτὸν τοῖς αἰγυπτιακοῖς μέρεσιν ὁμοροῦντα. Ὅν τοῖς νοεροῖς δξύτατα θεασάμενος ὀφθαλμοῖς καὶ ἐπιγνοῦς τὸ μειράκιον «σκεῦος ἐκλογῆς» ἐσόμενον μετὰ δύο τῆς ἐνδημίας ἡμέρας κείρει αὐτὸν καὶ ἀποτελεῖ μοναχόν· τρίχινόν τε χιτῶνα καὶ δερμάτινον περιβόλαιον τούτῳ περιβαλὼν καὶ διδάξας αὐτὸν τὸν κανόνα τῆς μοναχικῆς πολιτείας καὶ τί δεῖ ἐργάζεσθαι πρὸς τὸ καταξιοθῆναι τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτρέπει αὐτὸν πρὸς τὴν οἰκίαν παλινδρομῆσαι πατρίδα. Ἀντώνιος δὲ πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς ἐρήμου χωρεῖ διὰ τὰς ὀχλήσεις τῶν προσφοιτῶντων καὶ τῆς ἡσυχίας τὴν γαλήνην καθυστερούντων αὐτῷ.

Ἰλαρίων δὲ τὴν Παλαιστίνην καταλαβὼν, καὶ τῶν αὐτοῦ γονέων τελευτησάντων μετὰ μικρόν, οὐσίαν πολλὴν Ἰλαρίωνι καὶ τῷ οἴκῳ κατέλειψαν. Αὐτὸς δὲ τοῖς δεομένοις ἅπαντα διανείμας καὶ εἰς οὐρανὸν θησαυρίσας τῆς αὐτῷ φιλουμένης εἶχετο ἡσυχίας τὴν ἐρημίαν ἐπιποθῶν. Καὶ ἐν σπηλαίῳ τινὶ παροικήσας πῆ μὲν πεντεκαίδεκα ἰσχάδας ἡμεροῦσιον εἶχε τροφήν πρὸς ἐσπέραν, πῆ δὲ βοτάναις ἀγρίαις, πῆ δὲ φακῆν ὕδατι βεβρεγμένην. Ἐπεὶ δὲ ἡ πολλὴ αὕτη σκληραγωγία οὐ τὴν τυχοῦσαν τῷ σώματι προσῆγεν ἀσθένειαν, καὶ ἄρτου μετεῖχε μετὰ χρόνους τινάς. Μετὰ δὲ χρόνους ἱκανοὺς ἐξηκοστοῦ ἔτους ἐπιφθάσαντος τῆ ἡλικίας καὶ ὀσπρίου λοιπὸν μετὰ ἐλαίου καὶ λαχάνου μετεῖχεν τὴν τοῦ σώματος περιποιούμενος καὶ θεραπεύων ἀσθένειαν. Ὅσους δὲ πειρασμοὺς καὶ δόλους καὶ φαντασίας παρὰ τοῦ μισοκάλου ἐχθροῦ ὑπέστη, τίς ἱκανὸς ἐξειπεῖν, φόβητρά τε καὶ ἐπιθυμίας καὶ ὅσα ἐκείνου ἢ κακότεχνος ἐπισπέρει φορὰ, ἅτινα τῆ Χριστοῦ ἐπικλήσει καὶ σφραγίδι σταυροῦ εἰς φροῦδον ὁ δίκαιος ἀπετέλει σὺν τῷ Δαυὶδ λέγων τὰ τοῦ Δαυὶδ· «Ἐν τῷ αὐτοῖς παρενοχλεῖν μοι», φησί, «ἐνεδυόμην σάκκον καὶ ἐταπεινῶν ἐν νηστεία τὴν ψυχὴν μου»· νηστείας γὰρ καὶ ἀγρυπνίας, χαμευνίας καὶ διαφόροις σκληραγωγίαις κατατεινόμενος καὶ αὐτὸς πειθόμενος τῷ Δαυὶδ καὶ τὸ σῶμα ἐταπεινῶν καὶ τοὺς δαίμονας ἔβαλλεν.

Μικρὰν δὲ καταπήξας σκηνὴν ἔμπροσθεν τοῦ σπηλαίου πρὸς ἣν καὶ σχολάζων, ληστὰς ὁ δαίμων κατ' αὐτοῦ ἐρεθίζει ἐν ἄωρίᾳ νυκτός. Ὁ δὲ τοὺς οἰκίους δούλους ὑπερασπίζων Θεὸς πατάσσει τοὺς ληστὰς ἀορασία, καὶ ὑπ' ὀφθαλμοῖς ἔχοντες τὸν τε ὄσιον καὶ τὴν σκηνὴν οὐχ ἐώρων, ἀλλὰ, κατὰ τὸν ἅγιον Ἡσαΐαν, ψηλαφήσουσιν ὡς τυφλοὶ τοῖχον καὶ ὡς μὴ ἔχοντες ὀφθαλμοὺς ψηλαφήσουσιν. Οὕτω καὶ αὐτοὶ ψηλαφοῦντες παρῆλθεν ἡ νύξ. Καὶ γενομένης ἡμέρας πλησίον αὐγῆς ὄρωσι τὸν ὄσιον. Ἀπορία δὲ ὁμοῦ καὶ ἐκπληξίς περιέσχεν αὐτούς, καὶ «τότε συνῆκαν» θειότεραν τινὰ δύναμιν εἶναι ἐκείνους μὲν τῆς ὁρμῆς ἀπείργουσαν, τὸν δὲ ἅγιον διατηροῦσαν σῶφον. Εἶτα καὶ φιλιὰν ὑποκριθέντες ἢ καὶ προσπαίζοντες ἔλεγον· Εἰ ἐπέθεντό σοι ἄρτι λησταί, τί ἂν αὐτοῖς ἔδρασας; Ὁ δὲ πρῶως καὶ ἰλαρῶς ἀπεκρίνατο· Καὶ ποῖος ἀπὸ ληστῶν γενήσεται τῷ γυμνῷ φόβος; Οἱ δὲ οὔτε γυμνοῦ τὸ ξίφος ἔλεγον φεῖδεσθαι. Ὁ μακάριος ἔφη· Ὁ πρὸς τὸ θανεῖν

ἔτοιμος ὢν οὐδὲ τὸ ξίφος λοιπὸν φοβεῖται ποτε. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ λησταὶ καὶ κατανυγέντες ἀνθρωπολογοῦντο τὴν ἀνομίαν ἣν ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ καὶ ἐξαιτοῦντο συγγνώμην. Ὁ δὲ συγγνώμης ἀξιώσας καὶ παραινέσας ἀπέλυσεν.

Γυνὴ δὲ τις ἀπὸ τῆς Ἐλευθερουπόλεως οὔσα πεντεκαίδεκάτῳ στεριεύουσα χρόνῳ πρόσεισι τῷ ἁγίῳ δυσωπούσα θερμῶς λυθῆναι τὰ δεσμὰ τῆς στεριώσεως. Ὁ δὲ Ἐπάνηκε, φησὶν, εἰς τὸν οἶκόν σου, γύναι, καὶ δῶψοι Κύριος τὸ αἶτημα τῆς καρδίας σου. Ἡ δὲ πιστεύσασα καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τὸν οἶκον καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἐκτενῶς ὁ δίκαιος ἐδυσώπει τὸν Κύριον εἰς πέρας γενηθῆναι τὴν αἴτησιν καὶ τῶν δακρῶν στήσαι τὰς ἀφορμὰς. Ὁ δὲ Κύριος οἶδεν εἰσακούειν δεήσεως δούλων αὐτοῦ. Διὸ καὶ ἡ γυνὴ συλλαβοῦσα παῖδα καὶ τέξασα ἄγει μετὰ χρόνον τὸν παῖδα τῷ ἁγίῳ· ὃν εὐλογήσας καὶ ἀποδούς τῇ μητρὶ Θεῷ τὴν χάριν ὁμολογεῖν παρεγγυᾷ καὶ ἐκπέμπει αὐτὴν χαίρουσαν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Εἶτα καὶ ἑτέρα γυνὴ, τοῦνομα Ἀρισταινέτη, ἄνδρὸς εὐσεβοῦς ἀπὸ ἐπάρχων τῶν πραιτωρίων, προσελθοῦσα ἔδεῖτο μετὰ δακρῶν τὸν ὄσιον περὶ τῶν ἐν ἀσθενείᾳ κατακεμένων τριῶν τέκνων αὐτῆς καὶ παρὰ τῶν ἰατρῶν ἀπαγορευθέντων καὶ βαδιούντων ἤδη τὰ τελευταῖα. Οὐκ ἀνῆκε γοῦν ἡ γυνὴ δυσωποῦσα, ἄχρις ἂν τὸν ὄσιον εἴλκυσεν ἐν τῇ πόλει Γαζαίων, τοῦτο μὲν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν τέκνων αὐτῆς, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰδωλομανούντων τῇ πόλει Γαζαίων, καίτοι γε οὐδὲ βραχὺ τῆς σκηνῆς ὁ δίκαιος ἠνείχετο προελθεῖν, ἄρτι δὲ εἴλετο προελθεῖν διὰ τοὺς κλινοπετεῖς παῖδας τῆς γυναικὸς καὶ διὰ τοὺς ῥηθέντας εἰδωλολάτρας. Διὸ καὶ μετὰ ἡλίου δυσμὰς ἄπτεται τῆς ὁδοῦ καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν χεῖρας ἐπιτίθησι τοῖς νοσοῦσι παισὶν καὶ τὸ Χριστοῦ θεῖον ἐπικαλεσάμενος ὄνομα φυγαδεύει τὴν νόσον καὶ ἐρρωμένους τοὺς παῖδας τοῖς γονεῦσιν ἐδίδου καὶ τροφήν αὐτοῖς δοθῆναι κελεύων, τεκμήριον ἀψευδοῦς ῥώσεως ἐνδεικνύων. Κἀκεῖνοι μὲν εἰκότως ἠὲ χαριστοῦν τῷ Θεῷ, πολλοὶ δὲ οὐ μόνον τῆς εἰδωλομανίας ἀφίσταντο πιστεύοντες τῷ Χριστῷ, ἀλλ' ὅτι καὶ τῷ κόσμῳ χαίρειν εἰπόντες τῷ μοναχικῷ βίῳ προεἶλοντο τῆς φήμης τοῦ ὄσιου διαθεούσης οὐχ ἀπλῶς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Συρίᾳ καὶ πανταχῇ. Ἐνθεν καὶ τῶν νοσοῦντων τὰ πλήθη πανταχόθεν συνέρρεον πρὸς αὐτὸν ἄφθονον ἅμα καὶ ἄμισθον εὐρίσκοντες τὴν θεραπείαν. Καὶ καθάπερ ἐν Αἰγύπτῳ ὁ μέγας Ἀντώνιος πολλῶν θαυμάτων ἦν αὐτουργός, οὕτω καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Παλαιστίνῃ καὶ τῇ Συρίᾳ ὁ μέγας ἦν Ἰλαρίων. Ἀλλὰ Ἀντώνιος ἤδη γηραδὸς ἦν, Ἰλαρίων δὲ τὸ τῆς νεότητος ἄνθος ἦν ἐνακμάζων ἔτι.

Καὶ τις πάλιν ἑτέρα γυνὴ ἀπὸ Ῥινοκουρούρων ὀρρωμένη, ἀπὸ δεκαετοῦς χρόνου τῆς ἡλικίας ἀποβαλοῦσα τὴν ὀπτικὴν ὄψιν καὶ μηδεμιᾶς ἀποναμένη ἰατρικῆς θεραπείας τῷ πνευματικῷ καὶ ἀμίσθῳ ἰατρῷ Ἰλαρίωνι προσφοιτᾷ. Καὶ ταχίστην παρ' αὐτοῦ εὐροῦσα τὴν θεραπείαν διαβλέπει τρανῶς καὶ ἀνακάμπτει ἐν θυμηδίᾳ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς δοξάζουσα τὸν Θεὸν καὶ τὸν θεράποντα αὐτοῦ.

Ἔπειτα καί τις ἠνίοχος ἀπὸ τῆς πόλεως Γάζης ἐπὶ κλίνης κομίζεται τῷ ἁγίῳ πληγείς ὑπὸ δαίμονος καὶ δεινῶς παρεθείς. Ἐλλήν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἦν· ὃν ὁ ἅγιος τὴν ἄρνησιν τῆς τῶν Ἑλλήνων θρησκείας προσοπαιτῶν, εὐπειθῶς ἀπηρνεῖτο καὶ τὴν θεραπείαν εὐθυβόλως ἀντεκομίζετο καὶ ὑγιῆς ἀπεδείκνυτο ὁμοῦ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι.

Καὶ πάλιν ἕτερός τις νεανίσκος, Μεσίκας τοῦνομα, ἐκ τῶν μερῶν Ἱεροσολύμων ὀρμώμενος, ἐξ ἀγρίου δαίμονος καὶ αὐτὸς θρασυνόμος καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτηδῶν τοῦ μὲν τὴν ῥίνα, τοῦ δὲ τὸ ὠτίον καὶ ἄλλου τὰ χεῖλη τοῖς ὁδοῦσιν ἀποτεμνόμενος ἔτρωγεν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῶν χεῖρας καὶ πόδας κατελυμαίνετο. Ἐποίει δὲ ταῦτα τὸν ἄγριον δαίμονα ἐκείνον σύννοικον ἐσχηκῶς. Καὶ τούτου μόλις ποτὲ διὰ πολλῆς μηχανῆς χερσὶ πλειόνων καταληφθεὶς δέσμιος ἄγεται τῷ δικαίῳ, καὶ χεῖρας ἁγίας ἐκείνῳ τῷ ἁγίῳ προσεπιθείς καὶ τὸ φρικτὸν τοῦ Χριστοῦ ὄνομα ἐπειπὼν τὸν πονηρὸν καὶ ἄγριον ἐκείνον ἐφυγάδευσε δαίμονα, τὸν νεανίσκον δὲ σωφρονοῦντα καὶ νήφοντα τοῖς κομίσασιν ἀπεδίδου.

Ἀλλὰ καί τις συγκλητικὸς ἀνὴρ ἐκ πόλεως Ἀχιλλέας, Ὁρίων οὕτω καλούμενος, λεγεῶν ὄλος δαιμόνων εἰς αὐτὸν εἰσελθῶν, ἔπασχε χαλεπῶς. Ἄγεται δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν ἅγιον δέσμιος. Ὁ δὲ μιαιώτατος ἐκείνος λεγεῶν προσβάλλει τῷ ἁγίῳ διὰ τοῦ πάσχοντος καὶ περιλαμβάνει αὐτὸν ἐκ τῶν ὀπισθεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸν δίκαιον κατάξαι πειρώμενος. Φόβος δὲ τοῖς παροῦσιν εἶχε σφοδρὸς, μήπως εἰς γῆν καταρράξῃ καὶ συντριψῇ τὸν γέροντα. Ὁ δὲ ἠρέμα καὶ τι μικρὸν ὑπομεδιάσας· Ἐάσατε τὸν ἐμὸν ἀντίπαλον, ἔφη, προσπαλαίειν ἐμοί. Εἶπε ταῦτα καὶ λαμβάνει τῶν τριχῶν τῆς τοῦ Ὁρίωνος κορυφῆς καὶ ὡσπερ παιδαρίου διασεύσας μικροῦ εἰς γῆν καταβάλλει ῥαδίως. Εἶτα ἐπισφραγίσας καὶ εὐχὴν ἐπ' αὐτῷ ἐπειπὼν τὸν πονηρὸν ἐκείνον λεγεῶνα ἐφυγάδευσε θάπτον. Καὶ νήφοντα τὸν Ὁρίωνα διαναστήσας «πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν», τὸν χαριτώσαντα οὕτως τὸν θεράποντα αὐτοῦ καὶ δοξάζοντα ἀψευδῶς τοὺς δοξάζοντας αὐτόν.

Εἶτα καί τις λατόμος, Ζανάνης οὕτω καλούμενος, ἔτι λιθοτομῶν ἀθρόον παρείθη τὰ μέλη δαίμονος κακουργία· ὅστις οὐ ποσὶν ἰδίους ἀλλ' ἑτέρων χερσὶν ἄγεται πρὸς τὸν ὄσιον, καὶ χεῖρας αὐτῷ μετὰ εὐχῆς ἐπιθείς ἐρρωμένον τὸν παρεμμένον εὐθὺς ἀπεδείκνυεν. Καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐβάδιζε μηδενὸς χρήζων βοήθειας καὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ εἶχετο εὐσθενῶς ὡς τὸ πρότερον.

Ἴταλικὸς δὲ τις ἐκ τῆς πόλεως Γάζης, ὃς καὶ εὐσεβὴς χριστιανὸς ἦν, οὗ τὸ μέρος τὴν συνήθη τῆς πόλεως ἵπποδρομίαν ἐτέλει, ἀντεστρατῆγει δὲ αὐτῷ τις τῶν ἀσεβῶν· ὃς διὰ τινος μαγικῆς μαγανείας τοὺς ἵππους τοῦ Ἴταλικοῦ καὶ τοὺς ἠνιόχους κατέβαλλεν ἰσχυρῶς. Ἀλαζονευόμενος δὲ κατωνείδιζε τὸν Ἴταλικόν, ποῦ ἐστι, λέγων, ἢ τοῦ Θεοῦ σου βοήθεια; Καταφεύγει δὲ πρὸς τὸν ὄσιον ὁ Ἴταλικὸς οὐχ ἀπλῶς διὰ τὴν ἥτταν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν χλεύην τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀναγγέλλει τὸ δρᾶμα. Ὁ δὲ ὄσιος ὤκνει τάχα τὴν ὑπὲρ τούτου δέησιν πρὸς Θεὸν ὡς ἀρεπῆ, ἀλλ' ὁμως διὰ τὴν τῶν ἀσεβῶν βλασφημίαν ὑπακούει τῷ Ἴταλικῷ καὶ πλησθῆναι κελεύει τὸ «ποτήριον ὕδατος»

(ὄστρακον δὲ ἦν, ἐν ᾧ πίνειν ὁ δίκαιος σύνθητες) καὶ εἰς χεῖρας τῷ Ἴταλικῷ ἐντεθῆναι κελεύει. Καὶ ἰδοὺ ὡς «ἐν ἐσόπτρῳ» ἐν τῷ ὕδατι καθαρῶς ἔβλεπε πάντα ὁμοῦ, ἦτοι τοὺς ἵππους καὶ τὸν ἵππῶνα τοὺς τε ἠνιόχους καὶ τὰ ἄρματα δεδεμένους πάντας γοητεία τῶν ἐναντίων. Καὶ ταῦτα θεασάμενος ὁ Ἴταλικὸς καὶ ἐκπλαγείς χάριτας τῷ Θεῷ διωμολόγει καὶ τῷ δούλῳ αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ ἀπελθὼν οἶκον ἐποίει καθὼς ὁ δίκαιος αὐτῷ συνετάξατο. Καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ποτηρίου τοῦ ὄσιου διαρραίνει τοὺς ἵππους καὶ πάντα ὅσα διὰ τοῦ ὕδατος ἐθεάσατο δεδεμένα. Εἶτα καὶ τῷ σεβασμίῳ τοῦ σταυροῦ τύπῳ ἐπισφραγίσας λύεται παραντίκα ἢ γοητικὴ μαγανεία ἐκείνη καὶ μεταβαίνει πρὸς τοὺς ἀντιπάλους, καὶ πολλοὺς τὸ πρᾶγμα ὑπόθεσις γίνεται σωτηρίας.

Κανδιδᾶτος δὲ τις Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, λάθρᾳ ἐφ' ἐκάστης νυκτὸς πνεῦμα πονηρὸν ἐνοχλῶν κράζειν ὁμοῦ καὶ στένειν καὶ τρίζειν τοὺς ὀδόντας ἐποίει· ὃν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν κοινὸν καὶ ἄμισθον ἱατρὸν εἰς Παλαιστίνην ἐπέμπει. Ὁ δὲ τοῖς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ἐνιδῶν ἐγνωσαπῶς ὅθεν ἦκει καὶ ὅτου χάριν. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ πονηρὸς δαίμων ἐδήλου τὸ δρᾶμα σαφῶς μετεωρίζων τὸν ἄνδρα καὶ τῷ ἀερί διδοὺς ὡς μηδαμῶς αὐτοῦ τῶν ποδῶν ἀπτομένων τῆς γῆς. Ὁ δὲ μακάριος· Πόθεν, ἔλεγε, κατὰ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ εὗρες τὰς ἀφορμὰς ἐκπιέζειν; Καὶ ὁ δαίμων· Γοήτων κακοτεχνίαις τὴν πρὸς αὐτὸν οἴκησιν ἐποίησάμην. Ὁ δὲ μακάριος μὴ ἀνεχόμενος ἐπιπλέον ἀκούειν τοῦ πονηροῦ δαίμονος τὰς κακουργίας χεῖρας ἐπιτίθησι τῷ Κανδιδάτῳ, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπεράγιον ὄνομα ἐπειπὼν τὸ πονηρὸν πνεῦμα διεκελεύετο φεύγειν. Ὁ δὲ καὶ ἄκων τὸ κελευσθὲν λειτουργῶν εὐθὺς ὄχρητο καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βλάβης τὸν ἄνθρωπον ἠλευθέρου. Ὁ Κανδιδᾶτος δὲ εὐγνωμόνως τῷ ἁγίῳ προσήγει χρυσίον χάριτας τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδούς. Ὁ δὲ ἄρτον κριθίνον τῇ χειρὶ ὑποδείξας· Οἱ τῇ αὐτῇ τροφῇ χρώμενοι, ἔλεγεν, τὸν τιμώμενον παρ' ὑμῖν χρυσὸν τῷ πληθῶ ἴσα λογίζονται. Ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ εὐλογήσας τὸν ἄνθρωπον ἀπέστειλεν οἴκαδε δαίμονός τε καὶ φιλοχρηματίας ὁμοῦ ἀπαλλάξας αὐτόν.

Ἀλλὰ καί τινα κάμηλον παμμεγέθη ὑπὸ ἀκαθάρτου πνεύματος ὀχλουμένην καὶ ὑπὸ πλειόνων χειρῶν τῷ μεγάλῳ προσενεχθεῖσαν δι' εὐχῆς ἐθεράπευσε τάχει. Ταῦτα δὲ καὶ ὁ μέγας ἀκούων Ἀντώνιος, ὡς πατὴρ ἐπὶ τέκνον ἦδετο σφόδρα ἐντρυφῶν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ἀγαθαῖς εὐφημίαις· καὶ γράμμασι φιλικοῖς ἀσπασζόμενος Ἰλαρίωνα συνεχῶς προσηγόρευε.

Κανονικῆς δὲ παρθένου τινὸς νεώτερός τις τῶν ἀκολάστων σατανικῶν τρωθεὶς ἔρωτι καὶ τῆς μιαιῶς αὐτοῦ ἀποτυγχάνων ἐπιθυμίας γοητικαῖς μαγανείαις κατὰ τῆς παρθένου χωρεῖ· ἥς ὁ φιλόσαρκος καὶ φιλήδονος ἐπιπεσὼν δαίμων ἄλλην ἐξ ἄλλης ἐποίει, καὶ τὸν μισούμενον πρὸ μικροῦ ἐξ ὀνόματος ἔκραζεν καὶ τῇ ἀθρόα μεταβολῇ πάντας ἐξέπληττεν· πέταλα γὰρ χαλκᾶ σκευάσας ὁ μάγος καὶ δαιμόνων μορφᾶς ἐν αὐτοῖς διαγλύψας καὶ νήμασι λεπτοῖς δεσμεύσας αὐτοὺς καὶ ῥητάνια γοητικὰ ἐν αὐτοῖς ἐγχαράξας ἐράσιμον κακοτέχνως ἐποίει τὸν μισούμενον,

καὶ ὑπὸ ταῖς φλιαῖς τῆς οἰκίας τῆς παρθένου κατορῦττονται λάθρα. Τῆς δὲ πασχούσης δεινῶς ἐπὶ τῷ μισητῷ πόθῳ ἦσθοντο οἱ προσήκοντες τοῦ κακοῦ τὴν φορὰν καὶ εὐθὺς ἄγουσιν αὐτὴν πρὸς τὸν ὄσιον καὶ τὸν μισητὸν πόθον ἐκτραγωδῶσιν αὐτῷ. Ὁ δὲ μέγας ἐπιτιμῶν τὸ δαιμόνιον, αὐτὸς ἐπεβόα λέγων· Ἡλίκα πάσχω καὶ ὅποια ἠδίκημαι. Κελεύεις με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἐξελθεῖν, ἀλλ' οὐ δύναμαι· δέσμιος γάρ εἰμι εἰς πέταλον νήμασι λεπτοῖς ἐσφιγμένος καὶ ἐν τῇ φλιᾷ ὑπὸ γῆν κατεχόμενος δέσμιος, εἰ μὴ πού με ὁ κατέχων ἀπολύσειεν παῖς. Ὁ δὲ μέγας καταγελῶν τῷ δαίμονι ἔλεγεν· μέγας ὢν καὶ τῇ ἰσχύϊ ἄμαχος πετάλω κατέχεσαι καὶ λεπτῷ νήματι; διατί δὲ μᾶλλον μὴ πρὸς τὸν κατέχοντά σε εἰσέδυσ ἀλλ' οὕτως εἰς παρθένον σώφρονα καὶ κοσμίαν; Καὶ ὁ δαίμων· Οὐ χρεῖαν εἶχον, φησίν, εἰς ἐκείνον εἰσδύναι· προκατείχετο γὰρ ἡδυπαθείας δαίμονι πολλῷ ἐμοῦ χαλεπωτέρῳ. Ὁ δὲ θεῖος ἀνὴρ τὰς χεῖρας ἐπιθεῖς τῇ κεφαλῇ τῆς παρθένου καὶ τὸν Χριστὸν ὀνομάσας καὶ τὸν δαίμονα ἐπιτιμήσας ἐξελαύνει τῆς κόρης, ὑγιαίνουσαν τε καὶ σωφρονοῦσαν αὐτὴν ἀποδείξας ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ.

Ἔτος δὲ ἐξηκοστὸν ἤδη καὶ τρίτον ἠνύετο τῷ μεγάλῳ. Ὀχλούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν προσιόντων ἠσχαλλε καὶ ἐδυσφόρει καὶ κατὰ μόνας δακρῶν πολλάκις ἀνεκαλείτο. Τῶν μαθητῶν δὲ δυσωπούντων μαθεῖν τὴν αἰτίαν τῆς λύπης ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι· Καὶ πάλιν εἰς τὸν κόσμον ὑπέστρεψα, τέκνα· πᾶσα γὰρ ἡ Παλαιστίνη, καθὼς ὄρατε, καὶ αἱ περὶ αὐτὴν χώραι δοξάζουσί με, ὑμεῖς δὲ ἴσα καὶ δεσπότη προσάγετέ μοι τιμὴν. Ἐφώρασαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἐκ τῶν λόγων τούτων ὅτι φυγὴν ὁ ἅγιος μελετᾷ καὶ ἀγρύπνοις ἔβλεπον ὀφθαλμοῖς καὶ μάλιστα πλέον τῶν ἄλλων Ἡσύχιος, ὡς γνήσιος μαθητῆς. Τότε γοῦν καὶ ἡ προορηθεῖσα καλὴ Ἀρισταινέτη πρόσεισι τῷ δικαίῳ εὐχαῖς δυσωποῦσα ἐφοδιάσαι αὐτὴν πρὸς Ἀντώνιον τὸν μέγαν ἀπελθεῖν βουλομένη. Ὁ δὲ· Ἐκεῖνος τῶν ἐπὶ γῆς μεθέστηκεν, ἔφη, καὶ μὴ σκύλλου λοιπόν· καὶ ἐβεβαιώθη ἡ προορησις αὐτῆ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀγγελίας ἐλθούσης καὶ τὴν ἐκείνου πρὸς Κύριον ἐκδημίαν ἐπιβεβαιούσης.

Ἰλαρίων δὲ λίαν τὸ τῆς ἡσυχίας ἡδύποτον ἐπιδιψῶν νᾶμα καὶ λάθρα ἐκφυγεῖν μὴ δυνάμενος ἐδυσφόρει, ὅτι καὶ πᾶσα ἡ Παλαιστίνη ἀθροισθεῖσα ἐπὶ ἑπτὰ ὄλαις ἡμέραις αὐτὸν ἐδυσώπει μὴ καταλείψαι τὸν τόπον· αὐτὸς δὲ οὐκ ἠνείχετο, οὐδὲ τροφῆς μετέσχεν ἐν ταῖς τοσαύταις ἡμέραις. Τότε λοιπόν καὶ ἄκοντες ὑποκύπτοντες προέπεμπον αὐτὸν μετὰ πολλῶν ὀδυσμῶν ἕως μακρὰν· καὶ ὑποστρέψαντες τεσσαράκοντα μαθηταὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. Δι' ἡμερῶν δὲ πέντε κατήχθη πρὸς τὸ Πηλούσιον καὶ τοὺς ἐν τῇ πλησίον ἐρήμῳ ἐπισκεψάμενος ἀδελφοὺς πρὸς Βαβυλῶνα τῆς Αἰγύπτου μεταχωρεῖ κἀκεῖθεν πρὸς Ἀφροδίτον πόλιν προορητῆ. Ἡσύχιον δὲ καὶ Νάζαρον κατασχῶν ὑπηρέτας τοὺς λοιποὺς εἰς Παλαιστίνην ἐκπέμπει.

Αὐτὸς δὲ ἐκεῖθεν ἀπάρας καὶ πολλὴν διελθὼν ἄνυδρον ἔρημον εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου ἀφικνεῖται μονήν, ἐν ἣ καὶ δύο τῶν ἐκείνου καταλαβῶν μαθητάς, Ἰσαὰκ καὶ

Πλουσιανὸν οὕτω καλουμένους, οἳ γε καὶ πνεύματι ἐπληρώθησαν θυμηδίας ὡς Ἀντώνιον ἰδεῖν δόξαντες Ἰλαρίωνα τὸν μέγα· ὃν καὶ παραλαβόντες περιῆγον τὸ χωρίον ὅλον ἐκεῖνο καὶ μεθ' ἡδονῆς ἐπεδείκνυον λέγοντες· Ἐν τῷδε τῷ τόπῳ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἔψαλλεν, ἐν ἐκείνῳ ἠσύχαζεν, ἐκεῖ καθεζόμενος σφυρίδων σειρὰν ἔπλεκεν, κεκοπιακῶς δὲ ὧδε συνήθως διανεπαύετο ἢ καὶ ἐκάθευδεν, ἐκεῖνα τὰ δένδρα αὐτὸς κατεφύτευσεν, τήνδε τὴν πρᾶσιαν ἰδίαις χερσὶν ἐκεῖνος ἐφιλοπόνησεν, αὕτη τῶν ὑδάτων ἡ κολυμβήθρα, ἡ τὸν κήπον ἀρδεύουσα, ἔργον ἐκείνου χειρῶν καὶ ἰδρώτων. Κἀκεῖνοι μὲν ἡδέως ἔλεγον καὶ ὑπεδείκνυον ταῦτα, ἡδεωτέρως δὲ ταῦτα ἤκουεν Ἰλαρίων. Ἐν δὲ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ σύνηθες καθευδεῖν Ἀντώνιον, ἐπιπεσῶν Ἰλαρίων σὺν ἡδονῇ τε καὶ φόβῳ καταφίλει τὴν γῆν· ἐδυσώπει δὲ ὑποδείξει αὐτῷ καὶ τὸν τάφον. Οἱ δὲ μῆτε τὴν τοῦ πατρὸς ἐντολὴν ἀθετῆσαι βουλόμενοι φανεροῦντες τὸν τάφον, μῆτε τὸν Ἰλαρίωνα λυπῆσαι σκεψάμενοι περιάγουσιν αὐτὸν ὧδε κἀκεῖσε ὑποκρινόμενοι λήθειν τὸν τόπον τοῦ μνήματος.

Ἀποτυχὼν δὲ τοῦ ἐφετοῦ πάλιν ἀνθυποστρέφει ἐν τῇ ἐρήμῳ, τῇ πελαζούσῃ πόλεως Ἀφροδίτου. Καὶ ἐν αὐτῇ ἡσυχάζων πόνους ἐπὶ πόνους ἀσκητικούς προσετίθει, ὡσπερ τοῦ γήρους ἐπιλαθόμενος. Ἀλλὰ γε καὶ τοὺς καρποὺς τῶν καλῶν ἀπετρύγα δαψιλεστέρους. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τῇ ῥηθείῃ ἐρήμῳ διεγνώσθη, καὶ πολλοὶ πρὸς αὐτὸν ἐφοίτουν εἰσάγοντες ἀσθενοῦντας καὶ ἐθεραπεύοντο, αὐτὸς δὲ καὶ τὴν ὄχλησιν ἀποφεύγων καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμὴν μεταφοιτᾷ λάθρα πρὸς ἔρημον ἄλλην ὁμοροῦσαν Ἀλεξανδρείας. Πλὴν οὐδὲ ἐν αὐτῇ εὗρεν ἡσυχίας γαλήνην, ὡς ἠθελεν, πολλὴν καὶ ἐν αὐτῇ βλέπων τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμὴν διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ γενομένην τῶν θαυμάτων πηγὴν, κἀκεῖθεν ὑποχωρεῖ καὶ πρὸς τινὰ παραθαλασσιδίον τῆς ἐρήμου πόλιν τῆς Λιβύης κατοικεῖ. Ἀνδριανὸς δὲ τις, ἐκ τῶν μαθητῶν εἷς, στέλλεται πρὸς αὐτὸν ἐκ Παλαιστίνης παρὰ τῶν λοιπῶν μαθητῶν ἐπικομιζῶν τῷ γέροντι χρειώδη τινά. Ἀνδριανὸς δὲ τὴν τοῦ Ἰούδα γνώμην καὶ φιλαργυρίαν νοσῶν ἀποκλέπτει τὰ σταλέντα τῷ γέροντι, ὃν καὶ παρήνει τάχα εἰς Παλαιστίνην πάλιν ἀνθυποστρέψαι. Ὡς δὲ οὐκ ἐπειθεν, οὐ διέλειπε λειδορούμενος καὶ διαβάλλων τὸν δίκαιον ὁ πανάθλιος, ὃς καὶ χαλεπωτάτῃ νόσῳ περισχεθεῖς καὶ τὰς σάρκας διαρρῦεις ἐν πολλῇ δυσωδίᾳ ἀθλίως ὁ ἄθλιος ἀπεβάλετο τὴν ψυχὴν.

Ἰλαρίων δὲ ἀπάρας ἀπὸ Λιβύης εἰς Κλάσαν ἐκεῖθεν τῆς Σικελίας ἀπέπλει. Καὶ πάλιν εἰς μεσόγειον ἄνεισιν, ἐν ἣ καὶ διαλανθάνειν πειρώμενος ξυλάρια συλλέγων καὶ διαπιπράσκων ὡς εὐτελής πένης τὴν τροφὴν ἐπορίζετο. Ἀλλ' ὁ εἰπὼν Κύριος ὅτι «πᾶς ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται», τηλαυγῶς αὐτὸν ὑποδείκνυε κρυπτόμενον, ὡσπερ καὶ ἀδύνατον πόλιν κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένην· ἡ γὰρ τῶν ἐκείνου χαρίτων ὁσμὴ ἡδὺ τι πνέουσα λανθάνει οὐ συνεχῶρει· πολλοὶ γὰρ παρὰ δαιμόνων ὀχλούμενοι καὶ τὸ Ἰλαρίωνος ὄνομα κράζοντες αὐτὸν ἐπεζήτουν καὶ εὔρισκον. Καὶ τὴν θεραπείαν εὐθυβόλως εὔρισκοντες Θεὸς μὲν ἐδοξάζετο, ὥστε καὶ τινὰς τῶν Ἰουδαίων λέγειν

ὅτι προφήτης μέγας χριστιανοῖς ἐφάνη ἐν Σικελίᾳ.

Καὶ ἵνα τὰ πάμπολλα τῶν θαυμάτων αὐτοῦ τῶν ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἐκὼν παραδράμω διὰ τὸ μῆκος τοῦ λόγου, ἤκω συντόμως πρὸς τὴν ἀνάκαμψιν αὐτοῦ τὴν κατὰ Κύπρον. Νυκτὸς γὰρ ἐκ μεσογαίου ἀναστὰς εἰς Βερβήλεμμιον ἦκει, ὃ ἐστὶν ὁμόριον Δαλματίας, καὶ πλοίου περιτυχῶν εἰς Κύπρον ἀναγομένου πρὸς αὐτὴν ἀποπλεῖ. Καὶ ἰδοὺ ληστρικὴ ναῦς συναντήσασα αὐτοῖς, προστρέχουσι θάπτον τῷ ἁγίῳ οἱ πλευστικοὶ κατάφοβοι σφόδρα. Ὁ δὲ πρῶτον τι καὶ ἱλαρὸν ὑπομειδιάσας ἔφη· Μὴ πλείονες οὗτοι τῆς στρατιᾶς Φαραῶ, οἳ γε θεῖω νεύματι μόνω κατεποντίσθησαν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ; Ἔτι δὲ αὐτοῦ ταῦτα λαλοῦντος ἰδοὺ ἐπίστανται αὐτοῖς φονικῶς οἱ λησταί. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος λίθον λαβὼν ἐκ τοῦ πλοίου ἐπιρρίπτει αὐτὸν μεταξὺ τοῦ ἰδίου πλοίου καὶ τῶν ληστῶν, καὶ τὴν αὐτῶν ἔφοδον ὥσπερ τεῖχος ἀποτειχίζει, ὡς μηδαμῶς δύνασθαι προσπελάσαι τοῦ πλοίου, ἀλλ' εἰς τοῦπίσω χωρεῖν τὰς ὁρμάς.

Ἀκινδύνως δὲ διαπλεύσαντες εἰς Πάφον, πόλιν Κυπρίων, κατήχθησαν· ἡ δὲ ἦν καταστραφεῖσα ὑπὸ σειμοῦ βαρυτάτου δίκην εἰσπραχθεῖσα τῶν ἀσεβῶς ἐν αὐτῇ παροικούντων. Τῆς νεῶς δὲ ὁ δίκαιος ἀποβάς καὶ τὴν τῆς πόλεως ἐρημίαν ἰδὼν τὰς ἱεράς ἐποιεῖτο διατριβὰς ἐν αὐτῇ· ἔρημος γὰρ ἀνθρώπων ἡ πόλις ἦν καὶ ἐπιτήδειος πρὸς ἡσυχίας ἀπόλαυσιν. Ἐπεὶ δὲ οἳ τε παρὰ δαιμόνων ὀχλούμενοι καὶ οἳ παρὰ νόσων παντοδαπῶν ἐκπιεζόμενοι ὀχλήσεις πάλιν τῷ ἁγίῳ προσῆγον, ἀποστὰς ἐκ τῆς Πάφου ἐπὶ τι «ὄρος ὑψηλὸν» ἅμα καὶ δύσβατον ἄνεισιν, ἐν ᾧ ὕδατά τε καὶ δένδρα ἦν, καὶ εἰδωλικὸς ἴδρυτο νεῶς, καὶ πλῆθος δαιμονίων ἐφιλοχώρουν ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ θεὸς Ἰλαρίων διὰ τε τοῦ τόπου τὸ δύσβατον καὶ τῶν δαιμόνων τὴν οἴκησιν ἔδοξεν ἀπρόσιτον ἀνθρώποις φωραθῆναι τὸν τόπον καὶ ὡς ἐπόθει ἡσυχίας ἐπαπολαῦσαι καὶ γαλήνης πολλῆς. Ἀπέβη δὲ τοῦναντίον· ἡ πηγάζουσα γὰρ ἐν αὐτῷ ἱαματικὴ χάρις τοῦ Πνεύματος οὐδὲ ἐνταῦθα ἡσυχίας παρέσχεν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ γε καὶ τὰ δαιμόνια ἐντεῦθεν ἀπέριγησε καὶ τοὺς νοσοῦντας ἐθεράπευεν καθ' ἐκάστην.

Ἀλλὰ καὶ τις γυνὴ ἐπιφανῆς τῇ τε ἀρετῇ καὶ τῷ πλούτῳ, Κωνσταντία τοῦνομα καλουμένη, ἥς τὴν θυγατέρα καὶ τὸν γαμβρὸν ἐλαίου χρίσματι ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου χειρῶν χαλεπωτάτης καὶ θανασίμου ἀπήλλαξεν ἀρρωστίας, μετὰ καὶ ἄλλων θεραπευθέντων πολλῶν διὰ τῆς ἐν αὐτῷ πηγαζούσης χάριτος ἀφθόνου, ὧν παραθέω τὴν κατὰ μέρος διὰ τὸ πλῆθος ἐξηγήσιν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸν ἄνθρωπον ὄντα καὶ τὸ τῆς θνητότητος χρέος καὶ αὐτὸν ἐχρῆν λειτουργῆσαι, τὰ τελευταῖα ἤδη νοσεῖ, καὶ «τίμιος ἐναντίον Κυρίου», κατὰ Δαυίδ, «ὁ θάνατος γίνεται τοῦ ὀσίου αὐτοῦ», ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἄγων ἤδη τῆς ἡλικίας. Καὶ πλῆθος λαοῦ Παφηνῶν ἀθροίζεται πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ ὀθηεῖσα ἐπιφανῆς καὶ ἐνάρετος Κωνσταντία καὶ κηδεύουσιν αὐτὸν ἐν τῷ κηπίῳ, ὃ ἦν αὐτοῦργημα χειρῶν ὀσίων αὐτοῦ. Ἀκούεται δὲ εἰς Παλαιστίνην ἡ μακαρία κοίμησις αὐτοῦ καὶ ἦκει παραχρῆμα ὁ ποθῶν καὶ ποθούμενος μαθητῆς Ἡσύχιος καὶ χρόνῳ συχνῶ ἦν παραμένων τῷ τάφῳ τοῦ ὀσίου. Καιροῦ δὲ

ἀδείας περιτυχῶν μετὰ πολλῆς περινοίας τὸ ἱερὸν σῶμα συλήσας εἰς Παλαιστίνην ἀπάγει, ὃ ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς θάπτεται καὶ αὐθις ἐν τῇ μονῇ Μαΐουμᾶν οὕτω καλουμένη. Ἡ μακαρία δὲ Κωνσταντία λίαν πρὸς τὸν ὄσιον ἔχουσα πίστιν καὶ ἀγάπην ἅμα ἤκουσε περὶ τῆς κλοπῆς τοῦ ἱεροῦ σώματος, εὐθύς καὶ αὕτη τῷ Κυρίῳ τὸ πνεῦμα παρέδωκε, οἷα ζῆν μὴ ἀνεχομένη μετὰ τὴν ἐκείνου θνήσιν τε καὶ κλοπὴν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ταπεινόνους ἐγὼ ἐκ τοῦ περιβλέπτου σου βίου διακρίνας συνοπτικῶς, ὃ μακάριε, τί σοι ἀγῶ προσθήσω γλώσση ἐξιτήλω καὶ πολλῇ κατεχόμενος πτωχονοία; κἂν καὶ αὐτὸς χρεῖαν μὴ ἔχων τῆς παρ' ἡμῶν εὐφημίας ὡς εἰς τὰ πλούσια καταγῶγια παροικῶν τῆς Χριστοῦ βασιλείας, ἀλλὰ γε χρεῖαν ἡμεῖς ἔχομεν τῆς παρὰ σοῦ βοηθείας καὶ πρὸς τὸν Χριστὸν μεσιτείας· διὸ καὶ βραχέα τινὰ συνήθως σε χαιρετίσας τὴν τοῦ λόγου περιστείλω φορᾶν.

Χαίροις, Πατέρων πατὴρ Ἰλαρίων, θεοφόρε, τρισόλβιε, ὡς θεράπων Θεοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας «στῦλος ἀκλόνητος» καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἱερώτατον καταγῶγιον.

Χαίροις, θεοχαρίτωτε πάτερ, ὡς Χριστοῦ ὀπαδὸς καὶ μιμητῆς ἀκριβῆς, ὡς τὸν δρόμον τελέσας καὶ τὴν πίστιν τηρήσας καὶ ἀξίως παρ' αὐτοῦ τὸν στέφανον εἰληφῶς.

Χαίροις, Ἰλαρίων πάτερ πανόλβιε καὶ ἐργάτα θεομότητε τοῦ ἀμπελώνος Χριστοῦ, ὡς τὸ βάρος βαστάσας καὶ τὸν καύσωνα ὄλης τῆς ἡμέρας τῆς ὑπάρξεώς σου καὶ τὸ δηνᾶριον εἰληφῶς καὶ μὴ φθονήσας τοὺς ἐσπερίους καὶ ἐσχάτους.

Χαίροις, ἱερώτατε πάτερ Ἰλαρίων, ὡς μεγαλέμπορος γεγωνῶς καὶ τὸν πολῦτιμον πριασάμενος μαργαρίτην, δι' οὗ καὶ γέγονας ἄμισθος ἰατρός, «πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν» δι' αὐτοῦ «θεραπεύων» ὡς ἤδη τρισκαίδεκατος ἀπόστολος εὐρεθεῖς λαφῶ τῷ ταπεινῷ.

Χαίροις, Ἰλαρίων θεόπνευστε πάτερ, ὅτι τὸν ἐν τῷ ἀγρῷ κεκρυμμένον θησαυρὸν εὐρηκῶς καὶ ἀπελθὼν διέπρασας πάντα ὅσα εἶχες, θελήματά τε καὶ πράγματα, καὶ τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον ἠγόρασας· κἀκεῖθεν ὑπερπλουτήσας, χώρας καὶ πόλεις περινοστήσας πολλὰς τὸν τοιοῦτον πλοῦτον ἀφθόνως παρεῖχες τοῖς χρῆζουσι καὶ πολλοὺς κατεπλούτισας.

Χαίροις, Ἰλαρίων πάτερ παμμακάριστε, ὡς τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου φυτουργία καὶ τῇ ἀρετῇ ὀπαδὸς καὶ μιμητῆς ἀκριβῆς, διὸ καὶ τῆς αὐτοῦ πνευματικῆς χάριτος διπλῆς, οἶμαι, καταξιωθείς Ἐλισσαίου δευτέρου ὄφθεις ἐκ δευτέρου Ἡλιοῦ.

Χαίροις, Ἰλαρίων παναοίδιμε πάτερ, ὅτι τῆς καλλίστης καὶ ἐν ἀρεταῖς θείας ταπεινοφροσύνης γενόμενος ἐργάτης καὶ ἐραστῆς τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν ἐξέφυγες ἀφθόνως. Καὶ πλείστας περιθέων πόλεις τε καὶ χώρας ἡ ὁσμὴ τῶν σῶν πνευματικῶν χαρίτων λαθεῖν οὐ συνεχώρει, ἀλλὰ καθ' ὅσον αὐτὸς τὴν δόξαν ἀπεβάλου, κατὰ τοσοῦτόν σε καταδιώκουσα εἶλεν· ὅτι ὑψοῦται ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, κατὰ τὴν θείαν φωνήν, ὑψούμενος πρὸς Θεοῦ.

Χαίροις, Ἰλαρίων πανσεβάσμιε πάτερ, ὡς μοναχῶν

ἐγκαλλώπισμα ὄντως, ὡς τῆς θεογνώστου ἡσυχίας ἔνθεος ζηλωτής, ὡς δαιμόνων ἀντίπαλος, ὡς νικητῆς καὶ διώκτης θεοσθενῆς, ὡς γοητικῶν δεσμῶν καὶ μαγγανειῶν ἔνθεος δεσμολύτης καὶ πάσης ἄλλης δαιμονικῆς κακουργίας ἀκέστωρ καὶ ἀρρωγός.

Χαίροις, ἀξιάγαστε Ἰλαρίων πάτερ πανόλβιε, ὅτι τὸν τοῦ Χριστοῦ σταυρὸν ἤρας καὶ ἠκολούθησας αὐτῷ, καθὼς ἐκεῖνος ἐθέσπισεν ἐνθέως, φέρων ἐπαυχένιον τὸν χρηστὸν αὐτοῦ ζυγὸν καὶ τὸ ἐλαφρὸν φορτίον, ἕως ὑπῆρχες, πανσεβάσμιε.

Χαίροις, πάτερ Ἰλαρίων θεσπέσιε, ὅτι τῆς δεσποτικῆς σαγήνης εἶσω γενόμενος εἰσῆχθης εἰς ἀγγελία βασιλικά τῆς ἄνω κληρουχίας ἀγγέλοις συγχορεύων καὶ ἀγίοις καὶ δήμοις τῶν δικαίων, πρεσβεύων σὺν αὐτοῖς ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου, τοῦ λίαν παρανομοῦντος καὶ ἀξίως μαστιζομένου. Ἐνθεν καὶ ἡ πασῶν πόλεων ἡγεμῶν καὶ προκαθημένη καὶ τῆ προεδρία τετμημένη πεπάτηται νῦν ὑπὸ λαοῦ ὀθνείου καὶ πάσχει δεινῶς καὶ ἀνιαρῶς ἔχει ἐνδίκῳ δίκῃ Θεοῦ διὰ πράξεις ἀθεμίτους. Ἀλλὰ μὴ παύση, θεοφόρε, λιτανεύων σὺν τοῖς μετόχοις σου, ἕως οὗ ὁ χειμῶν τῶν ἀνιαρῶν καταυνάσει νεύσει Θεοῦ.

Ἔστω δέ σοι καὶ ἡ παροῦσα πενιχρὰ τοῦ λόγου προσφορὰ εὐπρόσδεκτος εἰς δόξαν τοῦ σὲ δοξάσαντος καὶ σωτηριᾶν πάντων ἡμῶν, ὅτι τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τῶν μαρτύρων Γαῖου, Δαοίου καὶ Ζωτικοῦ.

Στίχοι

Εἰς ἄλμυρον θανόντες ἄνδρες τρεῖς ὕδωρ,
Γλυκὺν τρυφῆς πίνουσι χεμάρρουν ἄνω.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τῆς μάρτυρος Θεοδότης καὶ τοῦ ἱερομάρτυρος Σωκράτους, πρεσβυτέρου Ἀγκύρας.

Στίχοι

Τὴν Θεοδότην, ἐκ ξίφους τετμημένην,
Θεῷ δοτήν, ἔγνωμεν ἀγνήν θυσίαν.

Ὁ Σωκράτης ἔσπευδεν ὀφθῆναι, Λόγε,
Τετμημένος σοι Σωκράτης στεφοκράτης.

Χάριτος μάρτυς σοφὸν σφόδρα ὑπερεκέρασεν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Ὁ ὀσιομάρτυς Εὐκράτης, ξίφει τελειοῦται.

Στίχοι

Αἶμα τραχήλου τοῖς πρὶν ὄμβροις δακρῶν,
Κιρῶν συνιστᾶς εὐκράτον κρᾶσιν, μάκαρ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τῶν νεοφανῶν μαρτύρων Ἀνδρέου, Στεφάνου, Παύλου καὶ Πέτρου.

Στίχοι

Τρεῖς ὁ Στέφανος συστεφανίτας ἔχεις,
Τοὺς σοὶ συναθλήσαντας ἐξ ἑνὸς ξίφους.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τοῦ νεομάρτυρος Ἰωάννου τοῦ ἐκ Μονεμβασίας, τελειωθέντος ἐν βασάνοις κατὰ τὴν Λάρισαν, ἐν ἔτει ,αψογ'(1773).

Στίχοι

Νόμους φυλάττων νησιτίμου καιροῦ πόθῳ,
Ζωὴν ἔθυσας, ὦ Ἰωάννη μάκαρ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τῶν ὀσίων πατέρων ἡμῶν Βαρνάβα καὶ Ἰλαρίωνος, ἐν Περιστερώνῃ τῆς Κύπρου.

Στίχοι

Κόσμον φυγόντες Βαρνάβας τ' Ἰλαρίων,
Ἀσκήσει γεγόνασιν Ἐδέμ πολίται.

Βαρνάβα τ' Ἰλαρίωνος μνήμη εἰκάδι πρώτη.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος τοῦ νέου, ἐν Πενταδακτύλῳ τῆς Κύπρου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Χριστοδούλου τοῦ θαυματουργοῦ.

Στίχοι

Ἦνεγκον σπουδῇ νεκρὸν ποιμένα θεῖον,
Ἄπ' Εὐρίπου Πάτμιον δὲ μαθηταὶ θεῖοι.

Πρώτη Χριστοδούλου εἰκάδι ἐπάνοδος.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Φιλοθέου, τοῦ ἀσκήσαντος ἐν τῷ τοῦ Ἄθω ὄρει.

Στίχοι

Ζήσας ὁ Φιλόθεος ὡς Θεῷ φίλος,
Ζωὴν ἄληκτον εὔρε σὺν Θεοῦ φίλοις.

Ταῖς τῶν Ἁγίων σου πρεσβείαις, ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ῥοδὴ ζ'

Παῖδες Ἐβραίων ἐν καμίνῳ.

Μέγας σαφῶς ἐπωνομάσθης, ἀσκουμένων Ἰλαρίων μέγα εὐχος, ὁ σεπτῆ βιοτῆ, εὐχῆ, χαμαικοιτία, καὶ ἀσιτία κλίμακα, ἀναβάς οὐρανοδρομόν.

Ιθυνας σῆς ῥοπῆς κινήσεις, ψυχικῆς ἐκ τῆς νεότητός σου χρόνων, ἀσκητὰ θεαυγές, τρισμάκαρ Ἰλαρίων, πρὸς ἐφετῶν τὸ ἔσχατον, βίον ἄυλον φιλήσας.

Οσιε πάτερ Ἰλαρίων, ὡς νεφέλη καθαρῶς ὕδατοφόρος, ζωηφόροις τοῖς σοῖς, κατήρδευσας πλουσίως, παντός τοῦ κόσμου νόμασι, τὰς καρδίας θεοφόρε.

Θεοτοκίον

Νύκτα διάλυσον σῶν δούλων, Θεοτόκε ἀγαθὴ χαμαιζηλίας, καὶ σαῖς θείαις εὐχαῖς, ἀνάτειλον τάχως, ἡμῖν σὲ μεγαλύνουσιν, ἡμαρ Μῆτερ ἀπαθείας.

ᾠδὴ η'

Τὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ δοξασθέντα.

Πρὸς οὐράνιον ὕψος Ἰλαρίων, τὸ σὸν πνεῦμα καλῶς, ἀνέτεινας ἀσκήσει, καὶ κορυφὰς θεώσεως κατέλαβες, ἔνθα σὺν ἀγγέλοις, καὶ ἁγίων δήμοις, τὸν Κύριον δοξάζεις.

Ολος θάμβους ἐπλήσθη Ἰλαρίων, ὁ παραλυτικός, ὃν ἤγειρας ἐκ κλίνης, τῇ σῇ εὐχῇ πρὸς Κύριον τὸν εὐσπλαγχνον, καὶ εὐχαριστῶν σοι, δόξαν τῷ Κυρίῳ, ἀνέπεμπε τῶν ὄλων.

Νῦν τιμῶντές σε πόθῳ Ἰλαρίων, ὡς δακρύων ῥοαῖς, ἀρδεύσαντα τὴν Κύπρον, θεοειδῆ σὴν χάριν ἐκδεχόμεθα, ἵνα τοῦ παρόντος, πλεύσωμεν ἀφόβως, τὸ πέλαγος τοῦ βίου.

Θεοτοκίον

Ως ἀκέστορα πάντων τῶν νοσοῦντων, καὶ θερμὴν ἄρωγόν, ἐν πάσαις βίου ζάλαις, σὲ Θεοτόκε ὕμνοις μεγαλύνομεν, καὶ δοξολογοῦμεν, τὸν ἐκ σοῦ τεχθέντα, Χριστὸν τὸν Ζωοδότην.

ᾠδὴ θ'

Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ ὁ οὐρανός.

Νομάς πρὸς οὐρανόθεν σῶν ἰκετῶν, θεαυγὲς Ἰλαρίων τὸ σύστημα, ὡς ἀληθῶς, ἴθυνον τοὺς στένοντας ἐν αὐχμῷ, χαμαιζηλίας ὅσιε, ἀσκητῶν ἀρίστων ὑπογραμμέ, ὁ βιοτὴν ἰθύνας, τὴν σὴν δι' ἐρημίας, πρὸς τὴν οὐράνιον πανήγυριν.

Χαρίτων Ἰλαρίων ὁ ποταμός, μυροθήκη σεπτοῦ ἁγιάσματος, καὶ προσευχῆς, τῆς ἀδιαλείπτου ὁ ἔραστῆς, πρεσβείαις ἀσιγήτοις σου, πρὸς τὸν εὐσυνπάθητον Ἰησοῦν, τοῖς πόθῳ σε τιμῶσι, κατάπεμψον ἀφθόνως, αὐτοῦ τὸ μέγα ὄντως ἔλεος.

Μὴ παύση τὸν Παντάνακτα δυσωπῶν, Ἰλαρίων ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε, πανευλαβῶς,

ὡσπερ Μέγαν ὄντως ἐν ἀσκηταῖς, ἀκολουθοῦντα βήμασι, τοῦ τῆς Θηβαίδος καθηγητοῦ, πανσόφου Ἀντωνίου, παρ' οὗ τοὺς θεῖους πόδας, πνευματοφόρε ἐμαθήτευσας.

Θεοτοκίον

Μητρὰν ἀνδρε Παρθένε τῆς ἀρετῆς, ἀτραπὸν τὴν σωτήριον δεῖξόν μοι, τῷ ταπεινῶς, σὲ ὕμνολογοῦντι ὡς τοῦ Θεοῦ, Μητέρα καὶ ἀξίωσον, δούλόν σου ἀχρεῖον τῆς χαρμονῆς, Υἱοῦ σου ἀπολαῦσαι, καὶ τῆς ἀφθίτου δόξης, ἐν ὀλοφῶτοις πόλου δώμασι.

Ἐξαποστειλάριον

Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις.

Λειμῶν χαρίτων παντοίων, θεοειδὲς ἡσυχαστά, Ἐρήμου θεῖε οἰκῆτορ, καὶ ἀρετῆς ὑπογραμμέ, τῶν ἀσκητῶν Ἰλαρίων, μέγας ἐν πᾶσιν ἐπώφθης.

Θεοτοκίον

Θεογεννήτορ Παρθένε, τοῦ Ἰλαρίωνος λιταῖς, ἡμῖν ἐπόμβρισον πᾶσι, τῆς σῆς προνοίας ὑετόν, καὶ καταδρόσισον πάντων, ψυχὰς αὐχμώσας σῶν δούλων.

Εἰς τοὺς Αἴνους

Ἰστώμεν Στίχους δ', καὶ ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια

Ἦχος πλ. δ' ᾠ τοῦ παραδόξου θαύματος!

Χαῖρε Ἰλαρίων ἔνθεε, τῆς Παλαιστίνης βλαστέ, Ἀντωνίου ὁμότροπε, τοῦ Μεγάλου πάνσεπτε, καὶ ἐρήμου θεϊότατε, οἰκῆτορ πίστει, ἀναβοῶντές σοι· σὰς ἰκεσίας, ἀπεκδεχόμεθα, ἵνα τὴν δίοδον, βίου διανύσωμεν, καὶ εἰς σκηνάς, πόλου καταντήσωμεν, παμφώτους ὅσιε.

Χαῖρε ὁ ἐκ τῆς νεότητος, ἀφιερῶσας σαυτόν, τῷ Χριστῷ παμμακάριστε, καὶ οἰκήσας ἔρημον, ὡς στρουθίον φιλέρημον, πάτερ πατέρων, ὁσίων ὅσιε, χαρίτων φρέαρ, ὄντως ἀκένωτον, καὶ πύργε ἄσειστε, προσευχῆς καὶ νήψεως, πανευλαβῶς, Ἰλαρίων πάνσοφε, ἀναβοῶμέν σοι.

Πάφου Ἰλαρίων ἔνοικε, περιοικίδος σεπτέ, ἔτη δύο διήνυσας, ἐν σπηλαίῳ Κύριον, μεγαλύνων καμάτοις σου, τοῖς θεαρέστοις, διδασκαλίᾳ σου, τῇ θεοσόφῳ, καὶ θαυμασίῳ σου, πλήθει μακάριε, καὶ ἐν ᾧ ἐτρέγγησε λόγων τῶν σῶν, μῆνας Ἐπιφάνιος, δύο ὁ ἔνθεος.

Ο ὄρνις ὄντως ὡς φιλέρημος, ἀσκητικὴν καλιάν, ἐν Χαρβύρει ἐποίησας, ἔνθα ὡς ἀσώματος, τῷ Θεῷ εὐηρέστησας, συντόνοις πόνοις, πανιερώτατε, καὶ ἔνθα βίον, τὸν σὸν ἰσάγγελον, πάτερ ἐτέλεσας, Ἰλαρίων πάνσοφε ὁ ἀκλινῶς, λόγοις καὶ καμάτοις σου, δοξάσας Κύριον.

Δόξα... ᾠχος πλ. α'

Δεῦτε πιστοὶ τὴν ἀκοίμητον λαμπάδα τῆς ἐγκρατείας, καὶ ἀπαθείας στήλην τὴν ἀδιάσειστον, Ἰλαρίωνα τὸν μέγαν, ἐπαξίως μακαρίσωμεν· οὗτος γὰρ ἐκ νεότητος χρόνων Χριστὸν ἀγαπήσας, ὅλην αὐτοῦ ψυχῆς τὴν ἔφεισιν αὐτῷ ἀφιέρωσε, καὶ συντόνοις πόνοις ἀσκήσεως, αὐτῷ εὐηρέστησε· καὶ νῦν σὺν αὐτῷ ἀγαλλόμενος, ὡς ἄνθρωπος τεθεωμένος, ἀδιαλείπτως πρεσβεύει ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου, καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Μακαρίζομέν σε Θεοτόκε Παρθένε, καὶ δοξάζομέν σε οἱ πιστοὶ κατὰ χρέος, τὴν πόλιν τὴν ἄσειστον, τὸ τεῖχος τὸ ἄρρηκτον, τὴν ἀρραγῆ προστασίαν, καὶ καταφυγὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Δοξολογία Μεγάλη, καὶ Ἀπόλυσις

ΕΝ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ὁσίου ἡ γ' καὶ ἡ ζ' ᾠδή.

Ὁ Ἀπόστολος

Προκείμενον, ᾠχος βαρὺς (Ψαλμ. ριε')

Τίμος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;

Πρὸς Κορινθίους Β' Ἐπιστολῆς Παύλου

τὸ Ἀνάγνωσμα

(Κεφ. θ' 6-11)

(Ζήτει τῇ ΙΗ' Κυριακῇ Ἐπιστολῶν)

Α'δελφοί, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλο-

γαίαις καὶ θερίσει. Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καθὼς γέγραπται· ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρωσὴν χορηγήσει καὶ πληθύνει τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ.

Ἀλληλούϊα (γ'), ᾠχος β' (Ψαλμ. 45', ρια')

Στίχ. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ εὐφροσύνη.

Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Τὸ Εὐαγγέλιον

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον

(Κεφ. ια' 27-30)

(Ζήτει ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τῆς Ε' Δεκεμβρίου Σάββα ἡγιασμένου)

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου...

Κοινωνικὸν

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. Ἀλληλούϊα.

Μεγαλυνάριον

Χαίροις Ἰλαρίων θαυματουργέ, ἐγκρατείας πόνοις, ὁ ἐκλάμπας ὡς τηλαυγές, ἄστρον καὶ φωτίσας, χορείας μονοτρόπων, καὶ Πάφον ἐξαιρέτως, αἴγλη τῇ θεία σου.

Δίστιχον

Ἰλαρίωνα ἦσε, πολιστὴν Πάφου,
Γεωργίου χάριν, Χαραλάμπης πόθφ.

ΠΗΓΑΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

1. Πηγαι

α) Χειρόγραφος παράδοσις

1. Χειρόγραφος Κώδιξ Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Σάββα 27, ΙΑ' αἰών, περγαμ., φφ. 429, 338x240 χιλ. (φφ. 237-283β: Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος).

(Βιβλιογραφία: Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱερωνύμου καὶ Σωφρονίου, Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τόμος πέμπτος, Πετροῦπολις 1898, σσ. 82-136, 420-422).

2. Χειρόγραφος Κώδιξ Βιβλιοθήκης Μόσχας 387, ΙΑ' αἰών, φφ. 206, 210x150 χιλ. (φφ. 74-122: Βίος ὁσίου Ἰλαρίωνος).

3. Χειρόγραφος Κώδιξ Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Παρισίων 1189, (*Paris. gr.* 1189 olim Colbert. 872, Regius 2033 5),

Νεοφύτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἐγκλειστοῦ, Α' Μειζοτέρου Παναγυρικῆ, ΙΓ' αἰών, περγαμ., φφ. 235, 335x240 (φφ. 105β-114: Λόγος ΙΓ', Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλειστοῦ, Εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἰλαρίωνα, Ἐγκώμιον διὰ βραχέων καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ συνοπτικὴ καὶ μερικὴ ἐκλογή. Ἄρχεται: Ἰλαρίωνα τὸν μέγα, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης...).

(Βιβλιογραφία: Delehay H., "Saints de Chypre", *Analecta Bollandiana* 26 (1907), σσ. 161-297. - Ehrhard A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der Griechischen Kirche*, III, Leipzig 1939 σσ. 681-682. - Halkin Fr., *Manuscripts Grecs de Paris. Inventaire Hagiographique, Subsidia Hagiographica* 44, Bruxelles 1968, σσ. 136-137).

1) *Cantabrigiensis (T. Coll.) B.* IB' αἰ., περγαμ. φφ. 281, 370x280 χιλ. (φφ. 133β-157: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 2) *Escorial. y. II. 3* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 287, 340x230 χιλ. (φφ. 155β-181: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 3) *Escorial. y. II. 14* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 282, 280x230 χιλ. (φφ. 209-239: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 4) *Coisl. 145* IA' αἰ., περγαμ., φφ. 281, 310x240 χιλ. (φφ. 158β-183: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 5) *Paris. gr. 1480* IA' αἰ., περγαμ., φφ. 285, 295x225 χιλ. (φφ. 144β-171: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 6) *Paris. gr. 1486* IA' αἰ., περγαμ., φφ. 122, 380x275 χιλ. (φφ. 61-78: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 7) *Paris. gr. 1494* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 162, 370x280 χιλ. (φφ. 87β-103: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 8) *Paris. gr. 1495* IA' αἰ., περγαμ., φφ. 276, 350x250 χιλ. (φφ. 153β-178β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 9) *Paris. gr. 1501A*

IA' αἰ., περγαμ., φφ. 133, 350x240 χιλ. (φφ. 132β-133β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 10) *Paris. gr. 1503* IA' αἰ., περγαμ., φφ. 212, 280x220 χιλ. (φφ. 118-139β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 11) *Paris. gr. 1512* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 276, 305x242 χιλ. (φφ. 150-175β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 12) *Paris. gr. 1524* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 268, 320x240 χιλ. (φφ. 157-180: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 13) *Paris. gr. 1546* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 245, 310x250 χιλ. (φφ. 140-161β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 14) *Paris. gr. 1295* IE'-IΣΤ' αἰ., χαρτ., φφ. 342, (φφ. 178-231: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 15) *Ottobon. 399* IA' αἰ., περγαμ., φφ. 289, 310x240 χιλ. (φφ. 158β-184β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 16) *Regin. 56* IA'/IB' αἰ., περγαμ., φφ. 216, 302x225 χιλ. (φφ. 124-147β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 17) *Vatic. 799* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 261, 335x245 χιλ. (φφ. 149β-172: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 18) *Vatic. 801* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 202, 300x226 χιλ. (φφ. 119β-136: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 19) *Vatic. 802* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 299, 295x215 χιλ. (φφ. 109-129β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 20) *Vatic. 2042* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 211, 310x335 χιλ. (φφ. 107-124: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 21) *Vatic. 2047* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 308, 290x210 χιλ. (φφ. 243β-257β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος). | 22) *Venetus Marc. gr. 348* IB' αἰ., περγαμ., φφ. 311, 325x250 χιλ. (φφ. 179β-206β: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος).

(Βιβλιογραφία: H. Delehay, *Catalogus codicum hagiographicorum graecorum regii monasterii Scorialensis, Analecta Bollandiana* 28 (1909) σσ. 367, 382, *Catalogus codicum hagiographicorum graecorum bibliothecae D. Marci Venetiarum, Analecta Bollandiana* 24 fasc. II (1905) σ. 175. Ehrhard A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der Griechischen Kirche*, I, Leipzig 1937 σσ. 405-408, 438, 464-468, II Leipzig 1938, σσ. 306, 334-337, 358, 359, 371-375, 406, 712-713, III Leipzig 1939, σσ. 38, 520, 681-682, 994-995. - Halkin Fr., *Manuscripts Grecs de Paris. Inventaire Hagiographique, Subsidia Hagiographica* 44, Βρυξέλλαι 1968, - : σσ. 38, 136-137, 153, 177-178, 179, 180, 184, 187, 191-192, 192-193, 196, 204, 205, 206, 210-211, 213, 248, 254, William Abbot Oldfather, *Studies in the Text Tradition of St. Jerome's Vitae Patrum, Urbana* 1943. - Fr. Halkin, *Bibliotheca Hagiographica Graeca, Subsidia Hagiographica* 8a, 1957, σσ. 181-182, 211, 248-249 III σ. 191 -Fr. Halkin, *Auctarium Bibliothecae Hagiographicae Graecae, Subsidia Hagiographica* 47, 1967, σ. 83. -Fr. Halkin,

Novum Auctarium Bibliothecae Hagiographicae Graecae, Subsidia Hagiographica 65, 1984, σσ. 88-89. J. N. D. Kelly, Jerome, His Life, Writings and Controversies, Duckworth London 1975).

β) Ἐντυποι ἐκδόσεις

1. Μηναιὸν τοῦ Ὀκτωβρίου, Ἐκδόσεως Ἐνετίας, πρὸ τῆς διορθώσεως Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, εὐρισκόμενον εἰς τὸ Γραφεῖον ἐκδόσεως ἀκολουθιῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, σσ. 126-131.

2. Sancti Eusebii Hieronymi, Opera omnia, Migne, *Patrologia Latina* 23 (1845), (1983), σσ. 29-54, Vita S. Hilarionis, σσ. 755-760, De viris illustribus, caput CXXXV, Hieronymus.

3. Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, Εἰδήσεις ἱστορικαὶ καὶ βιογραφικαὶ περὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1885-1890, σσ. 194-198.

4. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. δεύτερος, Πετρούπολις 1894, Βρυξέλλαι 1963, σσ. 1, 55, 131-133.

5. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τόμ. πέμπτος, Ἱερωνύμου καὶ Σωφρονίου, Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος, Πετρούπολις 1898, Βρυξέλλαι 1963, σσ. 82-136, 420-422.

6. Μηναιὸν τοῦ Ὀκτωβρίου (Ἐκδ. Π. Π. Παρασκευόπουλος), Ἐν Ἀθήναις 1904, σσ. 110-115.

7. H. Delehaye, "Saints de Chypre", *Analecta Bollandiana* 26(1907), σσ. 221-228, 233-234, 241-242, 252, 262, 286, 296.

8. Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου, ἐγκώμιον κεφαλαῖωδες εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Γεννάδιον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως· καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς· καὶ διὰ τί τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον οὐκ ἀνεκομίσθη πρὸς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, Ἐν Ἰωάννου Χ. Χατζηϊωάννου, Ἱστορία καὶ ἔργα Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1914, σσ. 316-324.

9. Ἰωάννου Φωκυλίδου, Ἀγίου Ἱερωνύμου, Περὶ ἀνδρῶν ἐνδόξων, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ, Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος 23(1924), σσ. 106-110, 230, 234.

10. Μηναιὸν τοῦ Ὀκτωβρίου (Ἐπιστάσις Γεωργίου Γεγλέ, ἔκδ. Μιχαὴλ Σαλίβερος), Ἀθήναι ἄ.ἔ. σσ. 157-164.

11. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1935 (ἀνατύπωσις 1995), σσ. 89, 134, 214-215.

12. William Abbott Oldfather, *Studies in the Text Tradition of St. Jeromes Vitae Patrum*, Urbana 1943, σσ. 145, 198, 339, 347-394, 398-408.

13. Εὐλογίου Κουρίλα, Μητροπολίτου Κορυτσᾶς, "Κατάλογος Ἀγιορειτικῶν χειρογράφων", *Θεολογία* 21(1950), σσ. 325, 335-336.

14. Μηναιὸν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἔκδ. «Τὸ Φῶς»), Ἐν Ἀθήναις 1961, σσ. 205-213.

15. Νεοφύτου Πρεσβυτέρου Μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου, Εἰς τὸν Ὅσιον καὶ Θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἰλαρίωνα ἐγκώμιον διὰ βραχέων, καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ συνοπτικὴ καὶ μερικὴ ἐκλογή, Ἐν Ἰ. Π. Τσικνοπούλλου, "Ἄγιοι τῆς Κύπρου", *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 40(1966), σσ. 131-132, 138-147.

16. H. Follieri, *Initia Hymnorum Ecclesiae Graecae*, vol. V, pars altera, Città del Vaticano, 1966, σσ. 66, 93, 159.

17. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, "Κατάλογος Πατριαρχῶν Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἕως τῆς Ἀλώσεως", *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία* 9(1966), σ. 829.

18. Π. Β. Πάσχου, Γεράσιμος Μοναχὸς ὁ Μικραγιαννανίτης, Μία τεσσαρακονταετία ὑμνογραφικῆς διακονίας, Ἀθήναι 1971, σ. 33.

19. Joseph Schiro, *Analecta Hymnica Graeca*, II, *Canones Octobris*, Roma 1979, σσ. 254-260, 430-431.

20. Μηναιὸν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἔκδ. «Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»), Ἐν Ἀθήναις 1980, σσ. 115-120.

21. Ὁρολόγιον τὸ Μέγα (ἔκδ. «Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»), Ἐν Ἀθήναις 1986, σ. 232.

22. Macaire moine de Simonos Petras, *Le Synaxaire, Vies des Saints de l'Église Orthodoxe*, tome premier, Septembre, Octobre, Novembre, Θεσσαλονίκη 1987, σσ. 330-339.

23. Μέγας καὶ ἱερός Συνέκδημος Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ (ἔκδ. «Ἀστήρ»), Ἐν Ἀθήναις 1989, σ. 518.

24. Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου. Ἐποιήθη ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, 1990 (Πολυγραφημένη ἔκδοσις).

25. Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς τὸν Ὅσιον καὶ Θεοφόρον Πατέρα ἡμῶν Ἰλαρίωνα τὸν Μέγαν. Ἐποιήθη ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, 1990 (Πολυγραφημένη ἔκδοσις).

26. Ἀθανασίου ἱερομονάχου Σιμωνοπετρίτου, Ἀκολουθία ἱερομάρτυρος Σωκράτους, Ὀκτωβρίου ΚΑ', Κύπρια Μηναιᾶ, Μὴν Οκτώβριος, Λευκωσία 1995, σσ. 274-284.

27. Ἀκολουθία τῶν ὁσίων Βαρνάβα καὶ Ἰλαρίωνος ἐν Περιστερώνῃ, Ὀκτωβρίου ΚΑ', Κύπρια Μηναιᾶ, Μὴν Ὀκτώβριος, Λευκωσία 1995, σσ. 285-299.

28. Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ὑμνολόγιον τὸ χαρμόσυνον, Κύπρος 1996, σσ. 150-161: Χαιρετισμοὶ εἰς τὸν ὄσιον πατέρα ἡμῶν Ἰλαρίωνα τὸν Μέγαν, Ποίημα Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου.

29. Ἀρχιμ. Γεωργίου Χ. Χρυσοστόμου, Τὸ ἔργον τοῦ ὑμνογράφου Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Εὐρετήρια, Θεσσαλονίκη 1997, σσ. 64, 84, 152, 199, 201.

30. Hieromonk Makarios of Simonos Petra, *The Synaxarion, The Lives of the Saints of the Orthodox Church*, vol. one, September, October, Ormylia (Chalkidike) 1998, σσ. 441-456.

31. Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου, Εἰς τὸν ὄσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἰλαρίωνα, Ἐγκώμιον διὰ βραχέων καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ συνοπτικὴ καὶ μερικὴ ἐκλογή, Ἐν Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, Συγγράμματα, τόμ. Γ' Πανηγυρικὴ Α', Ἐκδοσις Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἀγίου Νεοφύτου, Πάφος 1999, σσ. 34, 36, 285-301, 408-419.

32. Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, Ἀθήναι 26 Μαρτίου 2007 (Πολυγραφημένη ἔκδοσις).

33. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, Ὀκτωβρίου ΚΑ', Ἐν Μηναιὸν ἄσμα-

τολόγιον τῆς Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιατικῆς Μονῆς τοῦ Κύκκου, ποιηθὲν ὑπὸ δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια καὶ ἐκδοθὲν τῇ εὐλογία τοῦ Πανιερωτάτου καθηγουμένου τῆς Μονῆς Μητροπολίτου κ.κ. Νικηφόρου, Ὀκτώβριος, Ἀθήναι 2007, σσ. 537-570.

34. Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, Τροπάρια τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου ἐξυμνοῦντα τὴν παραμονὴν τοῦ Ἁγίου ἐπὶ διετίαν εἰς τὴν περιοικίδα τῆς Πάφου καὶ ἐπὶ πενταετίαν εἰς τὴν Χάρβυριν, νῦν Ἐπισκοπὴν Πάφου, Ἀθήναι 2 Φεβρουαρίου 2009.

35. Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Κύπρου, Ἐορτολόγιον, Τυπικαὶ Διατάξεις Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν 2009, σσ. 62, 381, 486.

γ) Ἡ παρούσα ἔκδοσις

Ἡ Μητροπολιτικὴ περιφέρεια Πάφου σεμνύνεται διότι ἐν αὐτῇ ἤσκησε θεοφιλῶς ὁ Μέγας Ἱλαρίων ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν Περιοικίδα τῆς Πάφου καὶ ἐπὶ πέντε ἔτη εἰς τὴν Χάρβυριν, ἐν ἧ καὶ ἐξεδήμησεν πρὸς Κύριον καὶ τὸ ἄφθαρτον αὐτοῦ σκῆνος παρέμεινε ἕως ὅτου ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἡσύχιος μετέφερεν αὐτὸ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Μαΐουμᾶ.

Τὸ δημοσιεύμενον Συναξάριον ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἱλαρίωνος, ὑπὸ Ἱερωνύμου (βλ. William Abbot Oldfather, *Studies in the Text Tradition of St. Jerome's Vitae Patrum*, Urbana 1943, σσ. 347-394 καὶ τοῦ Ἐρμείου Σωζομενοῦ Σαλαμίνιου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, βιβλίον γ' κεφ. ιδ' καὶ βιβλίον ε' κεφ. ι', *Migne, Patrologia Graeca* 67(1859), σσ. 1075-1078, 1241-1242).

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἔτος τῆς ἀφίξεως τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος εἰς Κύπρον ὑπολογίζομεν ὅτι ἐγένετο μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμόν, ὁ ὁποῖος ἐπληξε τὴν Πάφον τὸ 365 μ.Χ. Ὁ «τῶν Κυπρίων ἐπίσκοπος», ὅστις προέτρεψε τὸν ἅγιον Ἱλαρίωνα νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Κύπρον, διὰ νὰ βοηθήσῃ διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς θαυματουργικῆς δράσεώς του εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν δαιμόνων καὶ τὴν προσέλκυσιν τῶν εἰδωλολατρῶν εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, θεωροῦμεν ὅτι εἶναι ὁ ὁσῖος Ἰούλιος, ἐπίσκοπος Πάφου, ὅστις συμμετέσχεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Β' Οἰκουμενικῆν Σύνοδον τοῦ ἔτους 381 μ.Χ. καὶ ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ αὐτῆς. (βλ. Mansi, *Sacrorum Consiliorum nova, et amplissima Collectio...*, tom. 3, Florentiae 1759, σσ. 565-566, 569-570: Julius Paphensis, Θ. Παπαδοπούλλου, Νεόφυτος Ροδινός, *Λευκωσία* 2007, σ. 136, α' ἔκδοσις 1659, Ἀρχιμ. Κυπριανοῦ, Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου, Ἐνετίσιν 1788, σ. 357, Ἰωάννου Χάκκεττ, Ἱστορία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, κατὰ μετὰφρασιν καὶ συμπλήρωσιν Χαρ. Παπαϊωάννου, τόμ. Β', Ἐν Πειραιεῖ 1927, σ. 82, Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, *Λευκωσία* 1971, σ. 46, Ἀ. Παπαγεωργίου, Ἱερὰ Μητρόπολις Πάφου, Ἱστορία καὶ τέχνη, 1950 χρόνια ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ της, *Λευκωσία* 1996, σ. 15).

Ὁ λιμὴν τῆς Πάφου εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεβίβασθη ὁ Ἱλαρίων μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ζανάνου καὶ Ἡουχίου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν εἶναι ὁ σημερινός, ὁ ὁποῖος λόγῳ τῶν σφοδρῶν ἀνέμων τῆς περιοχῆς δὲν ἦτο ἀσφαλής, ἀλλὰ ὁ εὐρισκόμενος ἀνατολικότερον αὐτοῦ φυσικὸς λιμὴν, εἰς τὴν περιοχὴν τῶν βραχονησίδων Μουλιά, ὁ ὁποῖος ἦτο πλέον εὐδῖος διὰ τὰ πλοῖα (*Μεγάλη Κυπριακὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*

10(1989), σ. 134). Ἐναντι τούτου, εἰς ἀπόστασιν περίπου διακοσίαν μέτρων ἀπὸ τὴν ἀκτὴν, εὐρίσκετο λαξευμένον εἰς τὸν φυσικὸν σκληρὸν βράχον σπήλαιον τοῦ μικροῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Ὑλάτου, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸν ἐκχριστιανισμόν τῶν κατοίκων τῆς Πάφου ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν.

Τὸ σπήλαιον αὐτὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο συνεχόμενους μικροὺς χώρους, προσιτοὺς μετὰ βαθμηδωτὸν λαξευτὸν «δρόμον», ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ὁ ἕνας εἶχε κυκλικὸν καὶ ὁ ἄλλος ἀκανόνιστον τετράγωνον σχῆμα, προσεφέρετο διὰ διαμονὴν καὶ ἄσκησιν ἐν αὐτῷ τοῦ ἀναχωρητοῦ Ἱλαρίωνος καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ (βλ. D.G. Hogarth, *Devia Cypria*, Λονδίνον 1889, σσ. 23-28, L. Philippou, *Tourists' guide to Paphos*, *Λευκωσία* 1936, σσ. 15, 20, 21, 23, Λοῖζου Φιλίππου, “Ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονὴ καὶ ὁ θάνατος Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου”, *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 4(1942), σσ. 33-38, L. Philippou, *Paphos*, *Λευκωσία* 1949, σσ. 16, 23-26, Δ. Χρήστου, “Ἀπόλλωνος ἱερά”, *Μεγάλη Κυπριακὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 2(1985), σ. 251, Δ. Χρήστου, “Ἱερὸ Ἀπόλλωνος”, *Μ.Κ.Ε.* 11(1989), σσ. 204-205, 208).

Εἰς τὸ σπήλαιον αὐτὸ, πλησίον τῆς Πάφου, πιθανότατα διέμεινε καὶ ἐθαυματούργει ἐπὶ διετίαν ὁ ἀναχωρητὴς Ἱλαρίων. Ἐκεῖ τὸν ἐπεσκέφθη ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἰωάννης καὶ παρέμεινον ἐπὶ δέμηνον, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἀνώνυμον βίον τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου πόλεως Κωνσταντίας τῆς Κύπρου (βλ. *Migne, Patrologia Graeca* 41(1859), σσ. 61-66 καὶ G. Dindorfius, *Anonymi vita Eriphanii*, Lipsiae 1859, σσ. 34-38).

Τὴν παράδοσιν τῆς διαμονῆς τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος εἰς τὴν Πάφον ἐπιβεβαιώνουν ἐπίσης ὁ ἐκ Suchen τῆς Βεστροφιλίας περιηγητῆς Ludolphe, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Κύπρον τὸ 1350 μ.Χ. καὶ ἀναφέρει: «Prope Paphum est locus, ubi sanctus Hylarius degebat et multa miracula faciebat» (*Mas Latrie, Histoire de l'île de Cypre*, vol. II, σ. 212), (Πλησίον τῆς Πάφου ὑπάρχει τόπος ὅπου ὁ ἅγιος Ἱλαρίων διέμεινε καὶ πολλὰ θαύματα διενήργησεν) καὶ ὁ χαρτογράφος E. Michalet, ὅστις τὸ 1693 μ.Χ. εἰς τὸν χάρτην *Les Deserts d'Egypt, de Thebaide, d'Arabie, de Sirie & c: où sont exactement Marques les Lieux habitez par les Saints Pères des Deserts*. Ἀ Paris chez E. Michalet 1693 σημειώνει: «Paphos la nouvelle» καὶ ὑπεράνω αὐτῆς «Desert ou se retira S. Hilarion» (Ἡ ἔρημος τοῦ Ἀναχωρητοῦ Ἁγίου Ἱλαρίωνος), (βλ. A. and J. Stylianou, “St. Hilarion the Great in Paphos, Cyprus” *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 41(1977), σσ. 1-5 figures 1-10, A. and J. Stylianou, *The history of the Cartography of Cyprus*, *Λευκωσία* 1980, σσ. 128-132, 353-363).

Διὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ τόπου ὅπου διέμεινε ὁ ἅγιος Ἱλαρίων τὴν ἐπομένην πενταετίαν ἐβασίσθημεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἐρμείου Σωζομενοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, βιβλίον Ε' κεφ. Γ': «καὶ περὶ Χάρβυριν, χωρίον οὕτως ἐπονομαζόμενον ἐφιλοσόφει», *Migne, Patrologia Graeca* 67(1859), σσ. 1241-1242.

Ἡ ὀνομασία αὐτὴ ἐπεβίωσε μέχρι σήμερον. Ὁ E. Michalet τὸ 1693 μ.Χ. εἰς τὸν ἀνωτέρω μνημονευόμενον χάρτην τῆς Κύπρου σημειώνει εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Πάφου, πρὶν τὴν Ἀρσινόην «Cachibris».

Ὁ ἅγιος Νεόφυτος εἰς τὸ Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίωνα ἀναφέρει: «ἀποστὰς ἐκ τῆς Πάφου ἐπὶ τι «ὄρος ὑψηλόν» ἄμα καὶ δύσβατον ἄνεισιν, ἐν ᾧ ὕδατά τε καὶ δένδρα ἦν, καὶ εἰδωλικὸς ἵδρυτο νεὸς, καὶ πλῆθος δαιμονίων ἐφιλοχώ-

ρουν ἐν αὐτῷ» (Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, Συγγράμματα, τόμ. Γ'. Πανηγυρική Α', ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου, Πάφος 1999, σ. 298).

Ἐπίσης ὁ ἅγιος Νεόφυτος εἰς τὸ Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Γεννάδιον ἀναφέρει: «ἐν τῷ τῆς πόλεως Πάφου ἐπινείῳ προσορμισθεῖς... ὤρησεν ἐπὶ τὸ ὄρος ἐν ᾧ πάλαι ὁ μέγας Ἱλαρίων τὴν ἡσυχαστικὴν καὶ ἀσκητικὴν παλαιστράν κατὰ δαιμόνων ἐπήξατο... ἔρχεται εἰς τινὰ κόμην Κισσόπτερα καλουμένην, ἣτις καὶ προάστιον ἦν τῆς ἐπισκοπῆς Πάφου (Νεοφύτου Ἐγκλείστου ἐνθ. ἀν., σ. 413). Τὸ «προάστιον ἦν τῆς ἐπισκοπῆς Πάφου» ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ ὄρος ὅπου ἡσκήτησεν ὁ ἅγιος Ἱλαρίων, ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς περιόδου ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς παρατηρητήριον, τὸ ὁποῖον ἐπόπτευε τὴν περιοχὴν μέχρι τὴν πόλιν τῆς Πάφου, δι' αὐτὸ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν Ἐπισκοπή.

Διὰ τὴν ἔξωριζήν ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς Λεμεσοῦ προσετέθη «τοῦ Μορόννερον», διότι τὸ Μορόννερον ἦτο προάστιον τῆς Ἐπισκοπῆς (Χ. Νεοφύτου πρεσβυτέρου, Ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Πάφου, Λεμεσὸς 1998, σσ. 8-14).

Τὸ ὄνομα Κισσόπτερα διτηρήθη ὡς τοπωνύμιον Λυσσόφτερα τοῦ Μωρὸν Νεροῦ, ὅπως σημειώνει ὁ Κ. Πιλαβάκης εἰς «Συναγωγὴ Κυπριακοῦ τοπωνυμικοῦ ὕλικου» ἐκ τῶν καταλοίπων Σ. Μενάρδου, *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 40(1976), Παράρτημα σ. 151.

Ὁ Σίμος Μενάρδος εἰς τὸ «Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου», *Ἀθηνᾶ* 27(1905) σημειώνει: «ἐν τῇ κόμῃ Ἐπισκοπῆ τῆς Πάφου (ὅπου κορυφὴ τις ὀνομάζεται μέχρι τοῦδε μούττη τ' αἰ Λαρκός) ὑπάρχει σπήλαιον καλούμενον καὶ τοῦτο *Χάραβτι*». (Δημοσιεύματα Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν IV, Τοπωνυμικὰ καὶ λαογραφικὰ μελέται, Λευκωσία 1970, σ. 26).

Ὁ Κ. Πιλαβάκης, εἰς «Συναγωγὴ Κυπριακοῦ Τοπωνυμικοῦ ὕλικου», ἐκ τῶν καταλοίπων Σ. Μενάρδου, *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 38-39 (1974-1975) Παράρτημα σ. 82 εἰς ΕΠΙΣΚΟΠΗ (Πάφου) σημειώνει: Μούττη, ἢ τ' Ἀη Λαρκός καὶ Χάραβτη, ἦ.

Εἰς τὸ βιβλίον Χωρομετρίας τῆς Ἐπισκοπῆς Πάφου τοῦ ἔτους 1924 σημειώνεται: Μούττη τ' ἄη Λαρκός καὶ Χάραβδη (Χαραλάμπους Νεοφύτου πρεσβυτέρου, Ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Πάφου, Λεμεσὸς 1998, σσ. 80-81).

Ἡ διαχρονικὴ τιμὴ τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Κύπρου καὶ ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐμφαίνεται ἀπὸ τὴν συμπερίληψιν τῆς μνήμης αὐτοῦ, τὴν ΚΑ' Ὀκτωβρίου, τόσον εἰς τὸ Συναξάριον Κωνσταντινουπόλεως (Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae, σσ. 153-154), ὅσον καὶ εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Μαρτυρολόγιον (Martyrologium Romanum, σσ. 466-467).

Ἡ ἐξάπλωσις τῆς τιμῆς τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος ἐν Κύπρῳ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν βυζαντινοῦ ὀκταγωνικοῦ ναοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν ἅγιον εἰς τὸ κάστρον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὸ ὁμώνυμον ὄρος τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Πενταδακτύλου. Ὁ ναὸς αὐτὸς ἐκτίσθη περὶ τὰ μέσα τοῦ Ι μ.Χ. αἰῶνος (Γ. Παπαχαλαλάμπους, «Ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν Κύπρον», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 25(1961), σσ. 127, 128).

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πληροφορίαν περιγηγῶν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος περὶ ὑπάξεως λειψάνων ἁγίου Ἱλαρίωνος εἰς τὸν ναὸν αὐτόν, πιστεύομεν ὅτι πρόκειται περὶ λειψάνων μεταγενεστέρου Ἱλαρίωνος ὁσίου, ὅστις ἡσκήσεν εἰς τὴν περιοχὴν, ἐφ'

ὅσον τὰ λείψανα Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου μετηνέχθησαν εἰς τὴν μονὴν Μαΐουμᾶ τῆς Παλαιστίνης.

Καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Κοινότης ἐν Κύπρῳ ἐτιμοῦσε τὸν ἅγιον Ἱλαρίωνα, ὡς δηλοῦν ἡ διάταξις τοῦ Ὁδωνος de Chateaux τοῦ 1248 καὶ ὁ Trésor de Chronologie, οἱ ὁποῖοι συμπεριλαμβάνουν τὸν ἅγιον αὐτὸν εἰς τοὺς Κυπρίους ἁγίους, τοὺς ὁποίους ὤφειλον νὰ τιμῶσι οἱ λατῖνοι κληρικοὶ (Ἱω. Χάκκεττ, Ἱστορία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, κατὰ μετάφρασιν καὶ συμπλήρωσιν Χαριλάου Ἱ. Παπαϊωάννου, τόμ. Β', Ἐν Πειραιεῖ 1927, σσ. 290, 291).

Ἐπίσης αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου Ἰανός, τὸ 1413 μ.Χ. συνέθεσε ἀκολουθίαν πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος, διὰ τὴν ὁποίαν ἐξησφάλισε παπικὴν ἔγκρισιν (Ἱστορία τῆς Κύπρου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Θεοδώρου Παπαδοπούλου, τόμ. Δ', Μεσαιωνικὸν βασιλεῖον, μέρος α', Λευκωσία 1995, σσ. 195-196, Πρβλ. R. H. Hoprin, 'The Cypriot-French Repertory of the Manuscript Torino, Biblioteca Nazionale, J. II. 9', *Musica Disciplina*, XI, 1957, σσ. 92-93).

Ὁ Λοῖζος Φιλίππου διὰ τοῦ δημοσιεύματός του, «Ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονὴ καὶ ὁ θάνατος Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου» *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 4(1942), σσ. 33-38 καὶ οἱ ἐρευνηταὶ Ἀ. καὶ Ἱ. Στυλιανοῦ διὰ τοῦ ἄρθρου αὐτῶν «St. Hilarion the Great in Paphos» *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 41(1977), σσ. 1-5, figures 1-10, ἐτεκμηρίωσαν ἐπιστημονικῶς τὸν σύνδεσμον τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος μετὰ τῆς Πάφου.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ.Χρυσόστομος Β', ὡς ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου, καθωδήγησε τοὺς Ἀ. καὶ Ἱ. Στυλιανοῦ κατὰ τὴν ἐρευναν αὐτῶν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Πάφου. Ἐπίσης ὡς Μητροπολίτης Πάφου καθώρισε μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀρσινόης κ. Γεωργίου, ὡς ἡμέραν μνήμης τῆς ἁγίας Κωνσταντίας, ἡ ὁποία διηκόνησε τὸν ἅγιον Ἱλαρίωνα, τὴν ΚΕ' Αὐγούστου, καὶ ἀνέθεσε τὴν σύνθεσιν ἀκολουθίας δι' αὐτὴν εἰς τὸν ὑμνογράφον δρᾶ Χαράλαμπον Μπούσιαν. Αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν Ι' τόμον τῶν «Κυπρίων Μηναιῶν», σσ. 163-177, τὸ ἔτος 2008.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος ἐπιθυμῶν ὅπως τιμηθῆ δεόντως ὁ μέγας αὐτὸς ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ ἀναδειχθῶσι οἱ τόποι τῆς Κύπρου, τοὺς ὁποίους καθηγίασε διὰ τῆς παρουσίας του ὁ Μέγας Ἱλαρίων, ἀνέθεσεν εἰς τὸν ὑμνογράφον δρᾶ Χαράλαμπον Μπούσιαν ὅπως συνθέσῃ ὕμνους, φιλαγίῳ μερίμνῃ αὐτοῦ, ἀναφερομένους εἰς τὴν διαμονὴν τοῦ Ὁσίου τόσον εἰς τὴν Περιοικίδα τῆς Πάφου, ὅσον καὶ εἰς τὴν Χάρβυριν, νῦν Ἐπισκοπὴν Πάφου.

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Πάφου κ. Γεώργιον, διότι παρεχώρησεν εἰς τὰ «Κύπρια Μηναιᾶ» τὴν ἀναθεωρημένην ἀκολουθίαν τοῦ Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, ἡ ὁποία τονίζει ἰδιαίτερος τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἐν Κύπρῳ. Πιστεύομεν ὅτι δι' αὐτῆς θὰ προβληθῆ ἀξίως ἡ μεγάλη μορφή τοῦ Ἱλαρίωνος καὶ ἡ διαχρονικὴ ἀκτινοβολία αὐτοῦ.

δ) Βίοι - Συναξάρια - Ἐγκώμια

1. M. Aurelii Cassiodori, De Hilarione monacho, *Historia Ecclesiastica vocata Tripartita, Liber sextus, caput XII, Migne, Patrologia Latina* 69(1848), (Brepols 1993), σσ. 1037-1038.

2. Vita Sancti Eriphanii, Constantiae in Cypro Episcopi, Excerpta ex voce Ioannis unius ex eius discipulis, Βίος τοῦ Ἁγίου Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου πόλεως Κωνσταντίας τῆς Κύπρου, *Migne, Patrologia Graeca* 41(1858), σσ. 23-24, 61-66.

3. G. Dindorfius, Eriphanii Episcopi Constantiae opera, vol. I, Lipsiae 1859, Ἀνώνυμος Βίος τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, σσ. 37-41.

4. Μηνολόγιον Βασιλείου αὐτοκράτορος, *Migne, Patrologia Graeca* 117(1864), σσ. 119-120.

5. Νικηφόρου Καλλιόστου, Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Βιβλία XVIII, Βιβλίον X, κεφ. Η', Βιβλίον XI κεφ. ΛΘ', *Migne, Patrologia Graeca* 146 (1865), σσ. 459-460, 463-464, 709-712.

6. Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, τόμ. πρῶτος, Ἀθήνησι 1868, σσ. 151-152.

7. Victore de Buck, "De S. Hilarione, Conf. Patre Monachorum in Palestina", *Acta Sanctorum Octobris*, tom. nonus, Parisiis et Romae 1869, σσ. 16-59.

8. Κ. Χρ. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστῆς, Ὀκτώβριος, Ἐν Ἀθήναις 1895, σσ. 347-365.

9. Μιχαήλ Ἰ. Γαλανοῦ, Οἱ βίοι τῶν ἁγίων τοῦ Μηνολογίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τεῦχος Γ', Μὴν Ὀκτώβριος, Ἀθήνησι, (ἔκδ. α' 1906, ἔκδ. β' 1951, ἔκδ. γ' 1988, σσ. 114-117).

10. H. Delehaye, "Saints de Chypre", *Analecta Bollandiana* 26(1907), σσ. 221-228, 234, 241-242, 262, 267, 286, 294-297.

11. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἁγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήνησι 1935 (ἀνατύπωσις 1995), σσ. 214-215, 266, 415, 470.

12. Ἰωάννου μοναχοῦ Ἁγιορείτου, Βίοι τῶν ἐν Κύπρῳ Ἁγίων, μετὰ Χαιρετισμῶν, Κύπρος 1952, σσ. 9, 10, 11, 23-24, 29.

13. Ἰ. Π. Τσικνοπούλλου, "Ἁγιοί τῆς Κύπρου, Νεοφύτου Πρεσβυτέρου Μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου εἰς τὸν Ὅσιον καὶ Θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἰλαρίωνα ἐγκώμιον διὰ βραχέων, καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ συνοπτικὴ καὶ μερικὴ ἐκλογή", *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 40(1966), σσ. 131-132, 138-147.

14. Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Μακαρίου Γ', Κύπρος, ἡ ἁγία νῆσος, ἔκδ. α' Ἀθήνησι 1968, σσ. 27-28, 31, 33, 39, 42, ἔκδ. β' Λευκωσία 1997, σσ. 33, 36-37, 38, 44, 48.

15. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονυσίου, Ἀνατολικὸς Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς κατὰ τὰ πατερικὰ κείμενα, Ἀθήνησι 1969, σσ. 687-688.

16. Κυριάκου Χατζηγιάννου, Ἡ ἀρχαία Κύπρος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πηγὰς, τόμ. Α', Λευκωσία 1971, σσ. 398-405: Ὁ Μέγας Ἰλαρίων.

17. Ἀκολουθία τῶν ἐν Κύπρῳ Ἁγίων, ἔκδ. α' Λευκωσία 1972, σσ. 11, 18, 19, 20, ἔκδ. β' Κύπρος 1988, σσ. 35, 36, 40, 42, 47, 49, 61, 63, 64, 66, 67, 83, 88, 120, 128, 130, 131, 136, 139, 152, ἔκδ. γ' Κύπρος 2003, σσ. 46, 51, 55, 56, 69, 70, 73, 75, 97, 102.

18. Macaire, moine de Simonos-Petras, Le Synaxaire, Vies des Saints de l'Église Orthodoxe, tome premier, Septembre, Octobre, Novembre, Θεσσαλονίκη 1987, σσ. 330-334.

19. Παπασταύρου Παπαγαθαγγέλου, Μορφές ποῦ ἄγιασαν τὴν Κύπρον, δ' ἔκδ. Λευκωσία 1988, σσ. 119-127, 184-191, ε' ἔκδ. Λευκωσία 1998, σσ. 115-121, 171-177, 534, 542.

20. Βλασίου Μοναχοῦ Σταυροβουνιώτου, Πατερικὸν τῆς

νήσου Κύπρου (Ἁγιοὶ Ἀσκητὲς καὶ Σπήλαια τῆς Κύπρου), ἔκδ. πρώτη, Λάρινα 1997, σσ. 76-79, ἔκδ. τρίτη (διορθωμένη καὶ βελτιωμένη), Θεσσαλονίκη 1999, σσ. 87-91.

21. Hieromonk Makarios of Simonos-Petra, The Synaxarion, The Lives of the Saints of the Orthodox Church, vol. one, September, October, Ormylia (Chalkidike) 1998, σσ. 441-444.

22. Νεοφύτου Πρεσβυτέρου Μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου, Εἰς τὸν ὄσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἰλαρίωνα, Ἐγκώμιον διὰ βραχέων καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ συνοπτικὴ καὶ μερικὴ ἐκλογή, Ἐν Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, Συγγράμματα, τόμ. Γ', Παναγυρικὴ Α', Ἐκδοσις Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου, Πάφος 1999, σσ. 34, 36, 285-301, 408-419.

23. Θεοφιλεστάτου Χωρεπισκόπου Ἀρσινόης κ. Γεωργίου, Ὁ ἅγιος Ἰλαρίων, Ἐν Παφιακῇ Ἐκκλησίᾳ, Πτυχεῖς ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὸ ἁγιολογίό της, Πάφος 2003, σσ. 53-56.

24. Ἀ. Ν. Παπαβασιλείου, Μητροφῶν Ἁγιωνυμίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἐν Λευκωσίᾳ 2004, σσ. 159, 172, 258, 338.

25. G. Christodoulou, Le livre des Catéchèses de saint Néophyte le Reclus: texte et commentaire historique, Μελέται καὶ Ὑπομνήματα VII, Λευκωσία 2009, σσ. 292-311.

2. Βοηθήματα

α) Μελέται Ἀγιολογικαί

1. Daniele Papebrochio, "De S. Eriphanio Episcopo Salamina seu Constantiae in Cypro", *Acta Sanctorum Maii* tom. III (1680), σσ. 36-49.

2. Ἐρμείου Σωζομενοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, βιβλίον Γ', κεφ. ΙΔ', βιβλίον Ε', κεφ. Γ' *Migne, Patrologia Graeca* 67 (1859), σσ. 1033-1034, 1067-1068, 1075-1078, 1207-1208, 1241-1242.

3. N. B., "Bulletin des Publications Hagiographiques, M. Zöckler, S. Hilarion de Gaza", *Analecta Bollandiana* 14(1895), σσ. 120-121.

4. H. Delehaye, *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae e codice Sirmondiano, Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris*, Βρυξέλλαι 1902, σσ. 153-154.

5. F. Nau, "Histoire des Solitaires Egyptiens", *Revue l'Orient Chrétien* 17(1912), Παρίσι, σσ. 204, 210-211.

6. Ἰωάννου Χ. Χατζηγιάννου, Ἱστορία καὶ ἔργα Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου, Ἐγκώμιον κεφαλαῖδες εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γεννάδιον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως· καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς· καὶ διὰ τί τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον οὐκ ἀνεκομίσθη πρὸς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1914, σσ. 316-324.

7. Ἰωάννου Φωκυλίδου, "Ὁ ἅγιος Ἰλαρίων", *Νέα Σιών* 12(1920), σσ. 69-80, 185-192, 247-256.

8. Ἐμμανουὴλ Γ. Παντελάκη, "Ἱερώνυμος (Sophronius Eusebius Hieronymus), ἅγιος, Ἰλαρίων ἅγιος, Ὁ μέγας", *Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ* 12(ἄ.ἔ.), σσ. 901, 952.

9. Δημητρίου Σίμου Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἐν Ἀθήναις 1930, σσ. 450-460: Ἱερώνυμος.

10. R. M. Dawkins, *Leontios Makhairas, Recital concerning the Sweet Land of Cyprus entitled 'Chronicle'*, Ὁξφόρδη 1932,

vol. I, σσ. 30-31, vol. II, σ. 59.

11. Σωφρονίου Ευστρατιάδου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἅγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1935 (ἀνατύπωσις 1995) σσ. 89, 134-135, 238.

12. H. Delehaye, P. Peeters, M. Coëns, B. Gaiffier, P. Grosjean, Fr. Halkin, *Martyrologium Romanum, Propylaeum ad Acta Sanctorum Decembris*, Βρυξέλλαι 1940, σσ. 466-467.

13. F. Halkin, *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, tome I, Βρυξέλλαι 1957, σσ. 181-182, 211, 248-249, tome III, Βρυξέλλαι 1957, σ. 260, *Auctarium B.H.G.*, Βρυξέλλαι 1969, σσ. 63, 83, *Novum Auctarium B.H.G.* Βρυξέλλαι 1984, σσ. 67-68, 88-89.

14. Juan Mateos, *Le Typicon de la Grande Église*, tome I, Ῥώμη 1962, σσ. 72-75.

15. Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, “Ἅγιοι τῆς Κύπρου. Ὁ Ἅγιος Γεννάδιος”, *Ἀπόστολος Βαρνάβας* 24(1963), σσ. 269-272.

16. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, “Γεννάδιος. Ὁ Α΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως”, *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία* 4 (1964), σσ. 271-272.

17. Βασ. Ψευτόγκα, “Ἰερώνυμος. Sophronius Eusevius Hieronymus. Ἅγιος”, *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία* 6(1965), σσ. 844-849.

18. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, “Ἰλαρίων ὁ Μέγας”, *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία* 6(1965), σσ. 863-865.

19. Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, “Ἅγιοι τῆς Κύπρου, Ὁ Ἅγιος Ἰλαρίων”, *Ἀπόστολος Βαρνάβας* 26(1965), σσ. 148-151.

20. Jacques Noret et Guy Philippart, “Un curieux fragment de ménée (Angelicus gr. 106, fol. 3 et 9), 2. Le Grand S. Hilarion fêté le 28 Mars?”, *Analecta Bollandiana* 87(1969), σσ. 85-89.

21. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου πρωτοπρεσβυτέρου, “Ὁ ἅγιος Ἰλαρίων ὁ Μέγας”, *Ἀγιολογικά Μελετήματα*, ἀΐκδ. Ἐν Ἀθήναις 1974, β΄ ἔκδ. Ἀθήναι 1987, σσ. Ζ΄, 1-12.

22. J. N. D. Kelly, *Jerome, His life, Writings and Controversies*, London 1975, σσ. 80, 116-117, 120, 172-174, 195, 197, 199, 201, 202, 206, 260, 343.

23. Νικολάου Β. Τωμαδάκη, “Ἀγιολογικά καὶ Ὑμνολογικά Δ΄. Ἡ Κυπριακὴ ἀγιολογία καὶ ὕμνογραφία ἐν σχέσει πρὸς τὰς Κυπριακὰς Ἀκολουθίας”, *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* 46(1983-86), σσ. 251, 255, 272, 273, 274.

24. Α. Παυλίδη, “Ἰερώνυμος ἅγιος”, *Μεγάλῃ Κυπριακῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ* 6(1987), σσ. 83-84.

25. Ἀρχιμ. Ἰερωνύμου, Ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος, Ὁ βίος τοῦ Ἁγίου καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ διάφορα ἔργα του. Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου, ποίημα Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Ναύπακτος 1989.

26. Socii Bollandiani, *Bibliotheca Hagiographica Latina*, Βρυξέλλαι 1898-1899, (ἀναστατικὴ ἀνατύπωσις Βρυξέλλαι 1992), σ. 579: Hilarion ab. in Palaestina, +371.—Oct. 21.

27. Βενεδίκτου Ἐγγλεζάκη (Ἀρχιμανδρίτου Παύλου), *Εἴκοσι μελέται διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου*, (4ος ἕως 20ὸς αἰών), Ἀθήναι 1996, σσ. 57, 62, 623-626.

β) Μελέται Ἱστορικαί

1. Estienne de Lusignan, *Description de toute l'isle de*

Chypre, Παρίσι 1580, σσ. 18, 36, 40, 56α, 59α, 210.

2. Νεοφύτου Ῥοδινοῦ, *Περὶ ἡρώων, στρατηγῶν, φιλοσόφων, ἁγίων καὶ ἄλλων ὀνομαστῶν ἀνθρώπων, ὁποῦ εὐγήκασιν ἀπὸ τὸ νησί τῆς Κύπρου*, Ἐν Ῥώμῃ παρὰ τῷ Μασκάρδῳ ἔτει τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, αχγθ' (1659), Ἐν Γ. Βαλέτα, Νεόφυτος Ῥοδινός, Ἀθήναι 1979, σσ. 189, 195, 198, Ἐν Θ. Παπαδοπούλλου, Νεόφυτος Ῥοδινός, *Λευκωσία* 2007, σσ. 104-105, 128-129, 136.

3. Joannes Dominicus Mansi, *Sacrorum Consiliorum Nova, et amplissima collectio...* tome 26, Venetiis 1784, σσ. 337-342: *Ordinationes seu Institutiones domini Odonis Tusculani episcopi apostolicae sedis legati in regno Cypri an. 1248.*

4. Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, *Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου*, Ἐνετίησιν 1788, σσ. 50-51, 351-352, 353, 357.

5. J. Hackett *A History of the Orthodox Church of Cyprus*, Λονδίνον 1901, σσ. 399-411, 430, 432.

6. Ἰω. Χάκκεττ, *Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, κατὰ μετάφρασιν καὶ συμπλήρωσιν*, Χαρ. Ἰ. Παπαϊωάννου, τόμ. Β΄, Ἐν Πειραιεῖ 1927, σσ. 196, 203, 217, 218, 219, 220, 226, 227, 231, 232, 252-257, 290, 291.

7. Henry G. Liddell καὶ Robert Scott, *Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, μεταφρασθὲν ὑπὸ Ξενοφῶντος Π. Μόσχου, τόμ. τρίτος, Ἀθήναι ἄ.ἔ., σσ. 166-167: *μιλιάριον, μίλιον.*

8. Κ. Μ. Ράλλη, “Παραμονάριος” *Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ* 19 (ἄ.ἔ.), σ. 647.

9. Ἰωάννου Δρ. Σταματάκου, “Μιλιάριον, μίλιον” *Λεξικὸν ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης*, Ἀθήναι 1949, σ. 627.

10. R. Gunnis, *Historic Cyprus*, (ἀΐκδ. Λονδίνον 1936, β΄ ἔκδ. Λονδίνον 1947), σσ. 414-418.

11. Κοραλλίας Σάββα Λοϊζίδου, “Φρούριον τοῦ ἁγίου Ἰλαρίωνος, ἢ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἐρωτος” *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 2(1938), σσ. 45-54.

12. Λοῖζου Φιλίππου, “Ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονὴ καὶ ὁ θάνατος Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου”, *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 4(1942), σσ. 33-38.

13. Βασιλείου Κ. Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Ἀθήναι 1948, σσ. 126, 132-136, 142.

14. D. M. Cappuyns, “Cassiodore (Senator)”, *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, tome onzième (11), Paris 1949, σσ. 1349-1350, 1376-1408.

15. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Α. Παπαδοπούλου, *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας*, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1951, σσ. 198, 231-234.

16. R. H. Hoppin, “The Cypriot-French Repertory of the Manuscript Torino, Biblioteca Nazionale J. II. 9”, *Musica Disciplina*, XI, 1957, σσ. 92-93.

17. G. Baader, “Épiphanius Scholastikos”, *Lexicon für Theologie und Kirche*, dritter band, Verlag Herder Freiburg 1959, σ. 947.

18. Γ. Παπαχαραλάμπου, “Ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν Κύπρον”, *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 25(1961), σσ. 125-130.

19. D. M. Cappuyns, “Épiphane le Scolastique”, *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, tome quinzième (15), Paris 1963, σσ. 631-632.

20. Συντάξεως, “Ἐπιφάνιος ὁ Σχολαστικός”, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία* 5(1964), σ. 808.

21. Συντάξεως, “Κασσιόδωρος”, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ*

Ἐγκυκλοπαίδεια 7(1965), σ. 394.

22. Παν. Κ. Χρήστου, "Κοσμάς ὁ Μελωδός", *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαίδεια* 7(1965), σσ. 884-887.

23. Παν. Γ. Νικολοπούλου, "Μαΐουμᾶ, Ἐπισκοπή", *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαίδεια* 8(1966), σ. 468.

24. Marina Sacoroulo, *Chypre d'aujourd'hui*, Préface de A. Grabar, Παρίσι 1966, σ. 255.

25. Γεωργ. Σ. Μπέμπη, "Σωζόμενος", *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαίδεια* 11(1967), σσ. 617-618.

26. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Ἀ. Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Ἐν Ἀθήναις 1970, σσ. ισ', 50-52, 80-85, 86-92, 101-104, 110, 125-126, 148-149, 152-153, 177, 275-277.

27. Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σσ. 46, 47, 139, 140, 169-174, 191, 206, 220, 264-265.

28. M. Geerard, Epiphanius Constantiensis, *Clavis Patrum Graecorum*, volumen II, Brepols-Turnhout 1974, σσ. 324-341.

29. M. Geerard, Epiphani Scholastici, *Clavis Patrum Graecorum*, volumen II, Brepols-Turnhout 1974, σ. 342.

30. J.N.D. Kelly, *Jerome, His Life, Writings and Controversies*, London 1975.

31. M. Geerard, Socrate Schol., Sozomenus, Palladius, *Clavis Patrum Graecorum*, volumen III, Brepols-Turnhout 1979, σσ. 166-169, 209.

32. M. Geerard, *Codex Encyclicus*, *Clavis Patrum Graecorum*, volumen IV, Brepols-Turnhout 1980, σσ. 116-119.

33. F. Nau, Sur une apparition de Saint Épiphanie, *Patrologia Orientalis*, tome huitième, Turnhout/Belgique 1982, 181-182.

34. Ἀ. Παυλίδη, "Γεννάδιος Ἀ'. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (458-471 μ.Χ.)", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 3(1985), σ. 362.

35. Ἀ. Παυλίδη, "Ἰλαρίων ὁ Μέγας", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 6 (1987), σσ. 85-86.

36. P.-Th. Camelot, Hilarion de Gaza (Saint), *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, tome vingt-quatrième (24), Paris 1993, σσ. 471-472.

37. R. Aubert, Jérôme (Saint), Hieronymus Sophronius Eusebius, *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, tome vingt-septième (27), Paris 2000, σσ. 1021-1027.

γ) Μελέται Τοπωνυμικαί

1. Estienne de Lusignan, *Chorographia*, Bologna 1573, Κυπριολογική Βιβλιοθήκη, ἐκδομένη ἐπιμελεία Θεοδώρου Παπαδοπούλου 10Α, Λευκωσία 2004, σσ. 18-18α.

2. L. De Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, tome II, Παρίσι 1852, σσ. 210-212, tome III, Παρίσι 1855, σσ. 255-256, 265, 422, 512.

3. Ἀθανασίου Ἀ. Σακελλαρίου, *Τὰ Κυπριακά*, Ἀθήναι 1890, τόμ. Α' (ἐκδ. Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Λευκωσία 1991), σ. 148.

4. Σίμου Μενάρδου, "Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου", *Ἀθηνᾶ* 18(1905), Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ IV τόμου τῶν Δημοσιευμάτων τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν, Λευκωσία 1970, σσ. 10, 11, 26, 27, 29, 35, 38, 52, 55, 91, 94, 97, 99, 101, 103.

5. Giovanni Mariti (1769), *Travels in the island of Cyprus*,

translated from the Italian by C. D. Cobham, Λονδίνον 1909, (1971), σ. 91.

6. Ἴ. Κ. Περισιτιάνη, *Γενική Ἱστορία τῆς Νήσου Κύπρου*, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς, Ἐν Λευκωσία 1910 (ἐπανέκδοσις μετὰ προλεγόμενων Θεοδώρου Παπαδοπούλου, Λευκωσία 1995), σ. 414, (βλ. καὶ σσ. 603-631).

7. Ἀρσενίου Δηλιγιάννη, "Ἡ Γάζα", *Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ* 7(1917), σσ. 260-264, 279-284.

8. G. Jeffery, *A Description of the Historic Monuments of Cyprus*, Λευκωσία 1918, ἀνατύπ. Λονδίνον 1983, σ. 389.

9. J. C. Peristianes, *A brief guide of the ancient monuments of Paphos*, Paphos 1931, σσ. 3-4.

10. Λ. Φιλίππου, "Ἡ Σταυροκόμη", *Πάφος* 9(1941), σσ. 173-175.

11. Ν. Γ. Κυριαζή, *Τὰ χωρία τῆς Κύπρου*, Λάριναξ 1952, σσ. 81, 105, 147, 170.

12. A. H. S. Megaw, *A brief history and description of St. Hilarion castle*, Published by the Antiquities Department of the Government of Cyprus and printed by the Government Printer, Nicosia, Sixth edition, 1960.

13. Α. Χ. Σ. Μεγκώ, *Σύντομη Ἱστορία καὶ περιγραφή τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀγ. Ἰλαρίωνος*. Ἐξεδόθη ἀπὸ τὸ Τμήμα Ἀρχαιοτήτων τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐτυπώθη ὑπὸ τοῦ Κυβερνητικοῦ Τυπογράφου, Λευκωσία 2α ἔκδοσις, 1960.

14. Νεάρχου Κληρίδη, *Χωριά καὶ πολιτείες τῆς Κύπρου*, Λευκωσία, 1961 σσ. 85, 92, 116-117, 121-122, 193.

15. Cl. Cobham, *Excerpta Cypria*, Λευκωσία 1969, σσ. 15-16, 18-19, 21, 178-179, 271, 299.

16. Γεωργίου Χατζηκωστή, *Ὠρεὶ τῆς Πάφου*, Λευκωσία 1969, σσ. 19-23, 34-36, 39-50.

17. Κ. Α. Πιλαβάκη, "Συναγωγή Κυπριακοῦ τοπωνυμικοῦ ὕλικου", *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 38-39 (1974-1975), Παράρτημα σσ. 82, 89.

18. Κ. Α. Πιλαβάκη, "Συναγωγή Κυπριακοῦ τοπωνυμικοῦ ὕλικου", *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 40(1976), Παράρτημα σσ. 110, 151.

19. M. Christodoulou, *A Concise Gazetteer of Cyprus*, Λευκωσία 1982, σσ. 23, 24, 26, 42, 49.

20. Δ. Χρήστου, "Ἀπόλλωνος ἱερά", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 2(1985), σσ. 251-252.

21. Ἀ. Παυλίδη, "Ἐπισκοπή Πάφου", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 5(1986), σσ. 141-144.

22. M. Christodoulou, *A Complete Gazetteer of Cyprus*, vol. I, Λευκωσία 1987, σσ. 361, 887, 962-966, 1423-1424, 1439-1440, 1584-1585.

23. Ἀ. Παυλίδη, "Καλλέπεια", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 6(1987), σσ. 206-207.

24. Ἀ. Παυλίδη, "Μωρὸν Νερόν", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 10(1989), σ. 182.

25. Δ. Χρήστου, "Νέα Πάφος", "Ἱερό Ἀπόλλωνος", *Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια* 11(1989), σσ. 202-205, 208.

26. Gilles Grivaud, *Villages désertés à Chypre (fin XIIe-fin XIXe siècle)*, *Μελέται καὶ Ὑπομνήματα* III (1998), Ἰδρυμα Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Γραφεῖον Κυπριακῆς Ἱστορίας, σσ. 48, 240, 243, 244, 246, 446, 447.

27. Χαράλαμπος Νεοφύτου πρεσβυτέρου, *Ἡ Ἐπισκοπή τῆς Πάφου*, Λεμεσὸς 1998.

δ) Ναογραφία

1. Cl. Cobham, *The Churches and Saints of Cyprus*, London 1910, σσ. 5, 6, 11, 35, 41.
2. Ν. Κυριαζή, “Άγιοι ἐν Κύπρῳ καὶ οἱ ναοὶ τῶν», *Άγάπη*, ἔτος Γ', τεύχος 17, Ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου 1946, σ. 22.
3. Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σσ. 169-171.
4. A. and J. Stylianos, “St. Hilarion the Great in Paphos, Cyprus” *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 41(1977), σσ. 1-5, figures 1-10.
5. A. and J. Stylianos, *The history of the Cartography of the Cyprus*, Publications of the Cyprus Research Centre VIII, Λευκωσία 1980, σσ. 128-132, 353-363.
6. Κυριάκου Χατζηιωάννου, Ἡ ἀρχαία Κύπρος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πηγὰς, τόμ. Ε', Λευκωσία 1983, σ. 163.
7. Ἄ. Παυλίδη, “Προϊστορία καὶ Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Πάφου”, *Μεγάλῃ Κυπριακῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ* 11(1989), σσ. 157-167, “Ἡ Πάφος κατὰ τὰ Βυζαντινὰ χρόνια”, σσ. 188-189.
8. Βλασίου Μοναχοῦ Σταυροβουνιώτου, Πατερικὸν τῆς νήσου Κύπρου (Ἅγιοι Ἀσκητὲς καὶ Σπήλαια τῆς Κύπρου), ἔκδ. ἀ' Λάρινα 1997, σσ. 76-80, ἔκδ. γ' Θεσσαλονίκη 1999, σσ. 87-92.
9. Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Κύπρου, Ἑορτολόγιον, Τυπικαὶ Διατάξεις Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν 2009, σσ. 62, 381, 486.

ε) Εἰκονογραφία

1. Ἐ. Γ. Παντελάκη, “Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος ἐν τῷ κελλίῳ του” (χαλκογραφία Dürer), *Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ*, 12 (ἄ.ἔ.) σ. 901.
2. A. and J. Stylianos, *The painted Churches of Cyprus*, Λονδίνον 1964, σσ. 51, 59, 70, 93, 123, 133.
3. Βασ. Ψευτόγκα, “Ἱερώνυμος ἅγιος”, “Ἡ Μετάληψις τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου”. Ἔργον τοῦ Ραφαήλ, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ* 6(1965), σ. 846.
4. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, “Ἰλαρίων ὁ Μέγας”, “Ὁ Ὅσιος Ἰλαρίων ὁ Μέγας”. Ψηφιδωτὸν μονῆς Ὁσίου Λουκᾶ Φωκίδος ΙΑ' αἰῶν, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ* 6(1965), σ. 864.
5. Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σ. 170: Εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνος εἰς τὴν Πισκοπήν.
6. Ἄ. καὶ Ἰ. Στυλιανοῦ, Παναγία ἢ Φορβιώτισσα Ἀσίνου, Λευκωσία 1973, σσ. 10, 12, 62, 76, 80.
7. A. and J. Stylianos, *The painted Churches of Cyprus*, Λονδίνον 1985, second edition Λευκωσία 1997, σσ. 53, 74, 114, 122, 157, 184, 256, 273, 351, 364, 500.
8. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου πρωτοπρεσβυτέρου, Ἀγιολογικὰ Μελετήματα, β' ἔκδ. Ἀθήναι 1987, σ. Ζ', 4.
9. Macaire, moine de Simonos - Petras, *Le Synaxaire, Vies des Saints de l'Église Orthodoxe*, tome premier, Septembre, Octobre, Novembre, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 330.
10. Ἄ. Παυλίδη, “Ἱερώνυμος ἅγιος (Saint Jerome), Ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος σὲ πίνακα τοῦ Λεονάρντο ντὰ Βίντσι, *Μεγάλῃ Κυ-*

πριακῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ 6(1987), σ. 83.

11. Ἄ. Παυλίδη, “Ὁ Ἅγιος Ἰλαρίων ὁ Μέγας”, *Μεγάλῃ Κυπριακῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ* 6(1987), σ. 85.
12. Παπασταύρου Παπαγαθαγγέλου, Μορφὲς ποὺ ἁγιασαν τὴν Κύπρο, δ' ἔκδ. Λευκωσία 1988, σ. 120, ε' ἔκδ. Λευκωσία 1998, σ. 534.
13. Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου, Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος, Ναύπακτος 1989, Ἐξώφυλλον, σ. 28.
14. Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ἕμνολόγιον τὸ χαρμόσυνον, Κύπρος 1996, σσ. 151, 161: Ὁ Ἅγιος Ἰλαρίων ὁ Μέγας.
15. Hieromonk Makarios of Simonos Petra, *The Synaxarion, Lives of the Saints of the Orthodox Church*, vol. one, September, October, Ormylia (Chalkidike) 1998, σ. 441.
16. Χαραλάμπους Νεοφύτου πρεσβυτέρου, Ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Πάφου, Λεμεσὸς 1998, σσ. 75, 86, 108.
17. Βλασίου Μοναχοῦ Σταυροβουνιώτου, Πατερικὸν τῆς νήσου Κύπρου (Ἅγιοι Ἀσκητὲς καὶ Σπήλαια τῆς Κύπρου), ἔκδ. πρώτη Λάρινα 1997, σ. 76, ἔκδ. τρίτη (διορθωμένη καὶ βελτιωμένη), Θεσσαλονίκη 1999, σ. 87.
18. Θεοφιλεστάτου Χωρεπισκόπου Ἀρσινόης κ. Γεωργίου, “Ὁ ἅγιος Ἰλαρίων”, Ἐν Παφιακῇ Ἐκκλησίᾳ, Πτυχεὲς ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὸ ἀγιολογίό της, Πάφος 2003, σ. 53.
19. Μηναιὸν ἁσματολόγιον τῆς Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Κύκκου, ποιηθὲν ὑπὸ δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια καὶ ἐκδοθὲν τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Πανιερωτάτου καθηγουμένου τῆς Μονῆς Μητροπολίτου κ.κ. Νικηφόρου, Ὀκτώβριος, Ἀθήναι 2007, σ. 538.

ς) Ἱερὰ Λείψανα

1. Ἦγουμένου Κύκκου Χρυσοστόμου, Ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ μονὴ Κύκκου, Κύπρος 1969, σ. 65/6, 8, 10, 12.
2. Otto Meinardus, “Relics in the Churches and Monasteries of Cyprus”, *Ostkirchliche Studien* 19(1970), σ. 31.
3. Χαραλάμπους Νεοφύτου πρεσβυτέρου, Ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Πάφου, Λεμεσὸς 1998, σσ. 106-107.

ζ) Λαογραφικὴ παράδοσις

1. Κοραλλίας Σάββα Λοϊζίδου, “Φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνος ἢ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἐρωτος”, *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 2(1938), σσ. 45-54.
2. Λοῖζου Φιλίππου, “Ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονὴ καὶ ὁ θάνατος Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου”, *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 4(1940), σσ. 33-38.
3. Ἀθηνᾶς Ταρσοῦλη, Κύπρος, τόμ. Α', Ἀθήναι 1955, σσ. 466-468.
4. Χαραλάμπους Νεοφύτου πρεσβυτέρου, Ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Πάφου, Λεμεσὸς 1998, σσ. 74-75, 85-108.
5. Χριστοδοῦλου Γ. Παχουλίδη, Μητροπολιτικὴ ἐπαρχία Κερύνειας, Ἡ δική μας γῆ, Λευκωσία 2001, σσ. 69-72, 79.

